

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΚΗΣΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΚΑΙ Ο
ΝΟΜΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΣ .

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΥΓΟΥΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

A.M: 1342201300024

E-MAIL : giorgosaugoustopoulos@outlook.com.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο και θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι, να αναδείξει το ρόλο του Προέδρου της Δημοκρατίας στο Ελληνικό Πολίτευμα και να εξετάσει τη δυνατότητα άμεσης εκλογής του απο το λαό.Επίσης θα ασχοληθεί με τις συνέπειες που θα είχε κάτι τέτοιο σε νομικό,συνταγματικό και κοινωνικό επίπεδο.Αφορμή για το συγκεκριμένο θέμα αποτέλεσαν οι συζητήσεις που γίνονται τον τελευταίο καιρό σχετικά με το ρόλο του ΠτΔ αλλά και τις αναγγελίες της παρούσας κυβέρνησης για Αναθεώρηση και αλλαγή της διαδικασίας εκλογής του Αρχηγού του Κράτους.Ως προς το ρόλο του ΠτΔ ,αρχικά θα ξεκινήσω με μία ιστορική αναδρομή στην οποία θα τονιστεί τότε πρωτοεμφανίστηκε ο θέσμος και πως αυτός εξελίχθηκε σε βάθος χρόνου.Στη συνέχεια θα αναφερθώ στη διαδικασία εκλογής ,στις αρμοδιότητες και στο ρόλο του.Έπειτα θα επικεντρωθώ στη μορφή του Ελληνικού Πολιτεύματος αλλά και στις διάφορες μορφές Κυβερνητικών Συστημάτων (Κοινοβουλευτικό,Προεδρικό κλπ),έτσι ώστε να διαπιστώσουμε αν η άμεση εκλογή παραπέμπει ή όχι σε άλλη μορφή Πολιτεύματος.Η εργασία θα κλείσει με μια τοποθέτηση σχετικά με τη δυνατότητα άμεσης εκλογής του Προέδρου στο Ελληνικό σύστημα, και τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που θα είχε κάτι τέτοιο .Κομβικής σημασίας άρθρο του Συντάγματος στο οποίο θα βασιστεί όλη η προβληματική της εργασίας είναι το 110§1 το οποίο αναφέρει πως δεν υπόκεινται σε αναθεώρηση διατάξεις που αλλοιώνουν τη βάση και τη μορφή του Πολιτεύματος ως Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.Το άρθρο αυτό ουσιαστικά μας υποδεικνύει τον τρόπο μελέτης και τη διαδικασία έρευνας και αναζήτησης η οποία πρέπει να τηρηθεί.Έχοντας λοιπόν μελετήσει όλα τα παραπάνω θα είναι δυνατό να αναδείξω το ρόλο του ΠτΔ και να καταλήξω στο αν η άμεση εκλογή είναι συνταγματική ή αντισυνταγματική.Επομένως σκόπος μου είναι να εξετάσω το κατά πόσο η άμεση εκλογή του ΠτΔ ,αλλοιώνει το χαρακτήρα του Πολιτεύματος μας ως Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, αν αυτή είναι Συνταγματική ή όχι,και τι συνέπειες θα είχε κάτι τέτοιο στην Ελληνική κοινωνία αλλά και στην Ελληνική έννομη τάξη.Στο τελευταίο κεφάλαιο,και έχοντας καταλήξει στο ότι η άμεση εκλογή ΠτΔ είναι συνταγματικά επιτρεπτή,θα γίνει στάθμιση θετικών και αρνητικών συνεπειών,όπου και θα αντιληφθούμε πως μιά τέτοια τροποποίηση θα είχε αρνητικό αντίκτυπο,αφού ο ρυθμιστικός ρόλος του ΠτΔ,θα αλλοιωνόταν και επίσης τα κόμματα θα ασκούσαν μεγάλη επιρροή στη διαδικασία ανάδειξης Προέδρου,γεγονός που θα απαξίωνε θεσμικά τον ρόλο του ΠτΔ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1^ο :Η ιστορική εξέλιξη του Θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Κεφάλαιο 2^ο : Οί Αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας .

Κεφάλαιο 3^ο :Διαδικασία εκλογής του ΠτΔ και προϋποθέσεις υποψηφιότητας.

Κεφάλαιο 4^ο:Η Μορφή του Πολιτεύματος.

Κεφάλαιο 5^ο: Τα Κυβερνητικά Συστήματα.

Κεφάλαιο 6^ο:Η Δυνατότητα άμεσης εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας.

Κεφάλαιο 7^ο :Τα Πλεονεκτήματα Άμεσης εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας.

Κεφάλαιο 8^ο: Τα Μειονεκτήματα Άμεσης εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας.

Κεφάλαιο 9^ο :Συμπεράσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία θα ξεκινήσει με μία ιστορική αναδρομή, στο πως ο θεσμός εξελίχθηκε απο το 1924, οπου πρωτοεμφανίστηκε έως και σήμερα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθει στην Αναθεώρηση του 1986, η οποία αποτελεί ιστορικό σημείο τομής, άφου τότε ο ρόλος του Αρχηγού του Κράτους άλλαξε ριζικά και πήρε τη σημερινή του μορφή. Έπειτα, θα προσδιοριστεί η έννοια του θεσμού και θα οριοθετηθούν οι αρμοδιότητες του, ώστε η κατανόηση να γίνει ευκολότερη. Στη συνέχεια, θα αναφερθούν οι διάφορες μορφές κυβερνητικών συστημάτων, έτσι ώστε να διακρίνουμε το αν η δυνατότητα άμεσης εκλογής του Προέδρου, είναι συνταγματικά επιτρεπτή, δηλαδή αν επηρεάζει τη βάση και τη μορφή της Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Τέλος, αφού αναλύσουμε το θέμα απο συνταγματική σκοπιά, θα προβούμε σε μία στάθμιση των θετικών και αρνητικών συνεπειών αυτής της δυνατότητας, ώστε να μπορούμε να αξιολογήσουμε με ακρίβεια τις συνέπειες που θα είχε μία τέτοια τροποποίηση σε κοινωνικό, νομικό και πολιτικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο θεσμός του Προέδρου της Δημοκρατίας εμφανίστηκε στην Ελλάδα για πρώτη φορά με το Σύνταγμα του 1924. Μετά το δημοψήφισμα που διενεργήθηκε και με το οποίο ανακηρύχθηκε η αβασίλευτη δημοκρατία, ο μέχρι τότε Αντιβασιλέας Παύλος Κουντουριώτης έγινε προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας¹. Το Μάρτιο του 1926, μετά την πραξικοπηματική κατάληψη της εξουσίας από τον Θεόδωρο Πάγκαλο, παραιτήθηκε από το αξίωμα του Προέδρου, το οποίο ανέλαβε ο ίδιος ο Πάγκαλος μετά από μία εκλογική διαδικασία αμφίβολης νομιμότητας, και τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, ύστερα από την ανατροπή του τελευταίου, επανήλθε στον προεδρικό θώκο. Με το Σύνταγμα του 1927 καθιερώθηκε ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος περιοριζόταν στην άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας. Το 1929 εξελέγη για δεύτερη φορά Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τη Γερουσία και τη Βουλή των Ελλήνων ο Παύλος Κουντουριώτης. Τον ίδιο χρόνο όμως παραιτήθηκε και τον διαδέχθηκε ως προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, λόγω του γεγονότος ότι ήταν Πρόεδρος της Γερουσίας, ο οποίος τελικά επιλέχθηκε από τη Γερουσία και τη Βουλή ως καταλληλότερος για το αξίωμα του Προέδρου. Επανεξελέγη το 1934 και παρέμεινε μέχρι το 1935, οπότε και λόγω της πολιτειακής μεταβολής καταργήθηκε ο θεσμός του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Ως θεσμός επανήλθε επί του δικτατορικού καθεστώτος των Συνταγματαρχών με το δεύτερο "Σύνταγμα" του 1973, το οποίο έδινε υπερεξουσίες στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, συγκεντρώνοντας πια όλη την δύναμη στο πρόσωπό του, καθιερώνοντας παράλληλα και θέση Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας². Με το Σύνταγμα του 1975 ρυθμίστηκε εκ νέου ο ακριβής του ρόλος³, αλλά οι αρμοδιότητές του περιορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1986. Σήμερα ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι περισσότερο συμβολικός και εθιμοτυπικός.

¹ Βλ. Αντώνης Παντελής, Εγχειρίδιο Συνταγματικού δικαίου, σελ 239, : «Η αντικατάσταση του κληρονομικού άρχοντα με αιρετό, πρέπει να συντροφευθεί με τους εξής θεμελιώσεις δημοκρατικούς θεσμούς: την δεύτερη βουλή, την ευρύτατη διοικητική αποκέντρωση και τοπική αυτοδιόικη.»

² Σύμφωνα με τον Αντώνη Παντελή, ο.π σελ 283, «Στο Σύνταγμα του 1973, δεσπόζουσα θέση κατέχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Εκλέγεται άμεσα μαζί με έναν Αντιπρόεδρο, που τον επικουρεί και αναλαμβάνει την Προεδρία σε περίπτωση παραιτήσεως ή θανάτου. Η προεδρική θητεία είναι επταετής, αλλά το ίδιο το κείμενο ορίζει τον Παπαδόπουλο πρώτο πρόεδρο για επτάμισι χρόνια. Ο πρόεδρος ρυθμίζει, σχεδόν πάντοτε αυτόνομα, την εθνική άμυνα και ασφάλεια, την εξωτερική πολιτική και τη δημόσια τάξη.»

³ Βλ. Νίκο Αλιβιζάτο, Το Σύνταγμα και οι εχθροί του. εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2016, «Αν εξαιρέσει κανείς τις αρμοδιότητες του Προέδρου, για τις οποίες η Αντιπολίτευση διαχώρισε τις ευθύνες της, το Σύνταγμα του 1975 συγκέντρωσε ευρεία συναίνεση. Με αυτό η Ελλάδα πραγματοποιούσε, με 30 χρόνια καθυστέρηση, τη συνταγματική επανάσταση, που οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες έκαναν την επαύριο της Απελευθέρωσης, όταν οι μνήμες από τις φρικαλεότητες του ναζισμού και του φασισμού ήταν ακόμη νωπές. Ήταν πράγματι ένα νέο Σύνταγμα, που επιχειρούσε να ξεπεράσει παλαιές αδράνεις και κακοδαιμονίες, συνταιριάζοντας-συχνά με πρωτότυπο τρόπο-την ελληνική κοινοβουλευτική παράδοση με τις νεότερες κατακτήσεις του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού.»

Από το 1974 έχουν εκλεγεί από τη Βουλή στο προεδρικό αξίωμα οι Μιχαήλ Στασινόπουλος, Κωνσταντίνος Τσάτσος, Κωνσταντίνος Καραμανλής, Χρήστος Σαρτζετάκης, Κωστής Στεφανόπουλος, Κάρολος Παπούλιας και Προκόπης Παυλόπουλος.

Μετά το δημοψήφισμα του 1974 και την εγκαθίδρυση της αβασίλευτης δημοκρατίας, κατά την πρώτη εκλογική διαδικασία ο Μιχαήλ Στασινόπουλος εξελέγη από τη Βουλή προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας με 206 ψήφους.

Με την κατάρτιση και θέση σε ισχύ του νέου Συντάγματος της χώρας το 1975 ο Κωνσταντίνος Τσάτσος εξελέγη στο αξίωμα υποστηριζόμενος από το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, συγκεντρώνοντας 210 ψήφους, πιθανότατα προερχόμενες από τους βουλευτές της Ν.Δ. που είχε 215 έδρες στο Κοινοβούλιο σε σύνολο 295 εδρών. Αντίπαλος του ήταν ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, που υποστηρίχθηκε από την Ένωση Κέντρου, ενώ το ΠΑΣΟΚ και η Ενωμένη Αριστερά ψήφισαν λευκό⁴.

Τον Κωνσταντίνο Τσάτσο διαδέχθηκε το 1980 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο οποίος πρώτα παραιτήθηκε από την πρωθυπουργία. Για την εκλογή του πραγματοποιήθηκαν τρεις ψηφοφορίες. Στην πρώτη συγκέντρωσε 179 ψήφους (175 έδρες είχε η Νέα Δημοκρατία), στη δεύτερη 181 και στην τρίτη 183 ψήφους. Το ΠΑΣΟΚ απείχε και από τις τρεις ψηφοφορίες, το ΚΚΕ ψήφισε λευκό, ενώ η Εθνική Παράταξη υπέρ του. Οι βουλευτές της ΕΔΗΚ δεν είχαν ξεκάθαρη θέση, καθώς μερικοί ψήφισαν υπέρ και μερικοί κατά.

Η διαδικασία εκλογής του 1985 θεωρείται ως η πιο επεισοδική από όλες που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα. Η ρήξη της 9ης Μαρτίου και η απόφαση του Ανδρέα Παπανδρέου να προτείνει τον Αρεοπαγίτη Χρήστο Σαρτζετάκη ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η επικείμενη αναθεώρηση του Συντάγματος με παράλληλη κατάργηση πολλών «υπερεξουσιών» του Προέδρου, η αποκαθήλωση του Καραμανλή από την Προεδρία και η επιλογή του Ανδρέα Παπανδρέου να τον αντικαταστήσει επίτηδες με τον άνθρωπο που θύμιζε την χειρότερη στιγμή των караμανλικών κυβερνήσεων (δολοφονία Λαμπράκη) προκάλεσαν πολιτικό σεισμό.

Στις τρεις ψηφοφορίες ανέκυψαν δύο διαδικαστικά προβλήματα, τα οποία αφορούσαν την ψήφο του Προέδρου της Βουλής Ιωάννη Αλευρά, που μετά την παραίτηση Καραμανλή τον αναπλήρωνε στη θέση του Προέδρου, και το χρώμα των ψηφοδελτίων κατά τη μυστική ψηφοφορία. Συγκεκριμένα στην πρώτη ψηφοφορία συγκεντρώθηκαν 184 ψήφοι υπέρ του Σαρτζετάκη, τον οποίο στήριζαν ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ, ενώ βρέθηκαν και δύο λευκά. Δεδομένου ότι η Νέα Δημοκρατία απείχε, τα λευκά προέρχονταν από την κυβερνητική παράταξη. Στη δεύτερη όμως ψηφοφορία μοιράστηκαν έγχρωμα ψηφοδέλτια γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση της αντιπολίτευσης που διαμαρτυρόταν για ξεκάθαρη παραβίαση της μυστικής ψηφοφορίας. Ο

⁴ Βλ. Νίκο Αλιβιζάτο, Το Σύνταγμα και οι εχθροί του, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2016, «Το νέο Σύνταγμα δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 9 Ιουνίου 1975 (ΙΒ ψήφισμα 7.7.1975). Η εφαρμογή του άρχισε στις 11 Ιουνίου και λίγες μέρες αργότερα, πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξελέγη ο Κων. Τσάτσος.»

βουλευτής μάλιστα της ΝΔ, Ελευθέριος Καλογιάννης, άρπαξε την κάλπη από την αίθουσα Ολομέλειας και κρατώντας την στα χέρια του προσπάθησε να τη μεταφέρει στην αίθουσα των γραφείων της ΝΔ. Στις αιτιάσεις της ΝΔ για τη νομιμότητα της διαδικασίας, ο προεδρεύων αντιπρόεδρος Μιχαήλ Στεφανίδης απάντησε ότι το Σύνταγμα απαιτεί τα ψηφοδέλτια να είναι ομοιόμορφα, όμως πουθενά δεν αναφέρει ότι πρέπει να είναι και ομοιόχρωμα. Στη δεύτερη ψηφοφορία ο Σαρτζετάκης συγκέντρωσε 181 ψήφους, ενώ στην τρίτη και τελευταία 180 ψήφους, την οριακή δηλαδή πλειοψηφία που απαιτεί το Σύνταγμα.

Μετά την εκλογή Σαρτζετάκη η ΝΔ αμφισβήτησε το δικαίωμα ψήφου του Προέδρου της Βουλής, Ιωάννη Αλευρά, καθώς ασκούσε καθήκοντα Προέδρου της Δημοκρατίας αναπληρώνοντας τον παραιτηθέντα Καραμανλή και την αξίωσή της υποστήριξαν γνωστοί συνταγματολόγοι όπως ο Αριστόβουλος Μάνεσης. Αντίθετα, ο καθηγητής Γεώργιος Κασσιμάτης και ο νεαρός τότε Ευάγγελος Βενιζέλος υποστήριξαν την ερμηνεία του Συντάγματος που τελικά επικράτησε, ότι δηλαδή ο Πρόεδρος της Βουλής που αναπληρώνει τη χρεώουσα θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας έχει δικαίωμα να ψηφίσει ως βουλευτής κατά τη διαδικασία εκλογής του νέου Προέδρου. Κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1986 η μυστική ψηφοφορία αντικαταστάθηκε από ονομαστική.

Το Σαρτζετάκη διαδέχθηκε το 1990 στο προεδρικό αξίωμα για δεύτερη φορά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο οποίος κατάφερε να εκλεγεί στην πέμπτη ψηφοφορία με 153 ψήφους, αφού είχε ήδη πραγματοποιηθεί διάλυση της Βουλής λόγω της αποτυχίας να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε τρεις ψηφοφορίες⁵. Το ΠΑΣΟΚ υποστήριξε τον Ιωάννη Αλευρά, ενώ ο Συνασπισμός τον Κωνσταντίνο Δεσποτόπουλο. Η επιστροφή του Καραμανλή στην Προεδρία ήταν απαίτηση της βάσης του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, που σε εκείνη την συγκυρία ήταν πρώτο κόμμα, αλλά ούτε ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης ούτε ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν ενθουσιασμένοι με την επιστροφή Καραμανλή.

Στις 17, 23 και 29 Δεκεμβρίου 2014 η Βουλή δεν κατάφερε να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας, έτσι η Ελλάδα οδηγήθηκε σε βουλευτικές εκλογές στις 25 Ιανουαρίου. Στις 17 Φεβρουαρίου προτάθηκε από τις κοινοβουλευτικές ομάδες των Ανεξαρτήτων Ελλήνων και του ΣΥΡΙΖΑ. Ωστόσο ο Προκόπης Παυλόπουλος στηρίχθηκε και από τη Νέα Δημοκρατία. Επίσης από τις κοινοβουλευτικές ομάδες του ΠΟΤΑΜΙΟΥ και του ΠΑΣΟΚ προτάθηκε ο Νίκος Αλιβιζάτος. Ο Παυλόπουλος έλαβε 233 ψήφους, ο Αλιβιζάτος 30 και παρών ψήφισαν 32 βουλευτές. Πρόεδρος εξελέγη ο Προκόπης Παυλόπουλος.

⁵ Βλ. Richard Clog, Σύνομη Ιστορία της νεότερης Ελλάδας, Ινστιτούτο του Βιβίου Καδραμίτσα, Αθήνα 2012, σελ 321-325.

Αναθεώρηση του 1986: «Πρωθυπουργοκεντρική» λειτουργία του πολιτεύματος

Το Σύνταγμα αναθεωρήθηκε για πρώτη φορά το 1986, αφού είχε προηγηθεί μακρά επιστημονική και πολιτική συζήτηση ως προς το εύρος των προεδρικών αρμοδιοτήτων⁶.

Κατά την πρώτη δεκαετία της ισχύος του Συντάγματος του 1975, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εφοδιάστηκε με ένα σύνολο αρμοδιοτήτων (τις λεγόμενες «υπερεξουσίες» με κορυφαίες εξ αυτών το δικαίωμα παύσεως της κυβερνήσεως και διαλύσεως της Βουλής), οι οποίες, μολονότι ουδέποτε ασκήθηκαν στην πράξη, καθιστούσαν τον ρόλο του κάτι παραπάνω από απλά «ρυθμιστικό» του πολιτεύματος.

Με την συνταγματική αναθεώρηση υπήρξε ένα «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ το οποίο προωθούσε το αναθεωρητικό διάβημα και της Νέας Δημοκρατίας που επέμεναν να μην γίνει η αναθεώρηση. Αφορμή βεβαίως στάθηκε η «πατροκτονία» του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλή από τον τότε Πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου

Η αναθεώρηση επικεντρώθηκε στο κεφάλαιο του Συντάγματος που αφορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατέργησε τις « βασιλικές αρμοδιότητες» (κύρωση των νόμων, χορήγηση αμνηστίας, Συμβούλιο Δημοκρατίας) και μετέφερε τις λεγόμενες προεδρικές «υπερεξουσίες» στην κυβέρνηση και στον πρωθυπουργό, στους οποίους και ανέθεσε την αποφασιστική αρμοδιότητα για την προκήρυξη δημοψηφίσματος και κήρυξης της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας.

Τον Μάρτιο του 1986, συμφώνως με το άρθρο 110 του Συντάγματος, ένδεκα άρθρα αναθεωρήθηκαν και ψηφίσθηκε η μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα.

Αφαιρέθηκαν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κυρίως οι παρακάτω αρμοδιότητες:

-Η αρμοδιότητα διάλυσης της Βουλής πέρασε στην διακριτική ευχέρεια του Πρωθυπουργού.

⁶ Σύμφωνα με τον Φ.Σπυρόπουλο, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2006, : «Η αναθεώρηση του 1986, παρά την πολιτική κρίση που προκάλεσε, υπήρξε η πρώτη στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία, η οποία συντελέσθηκε σε αρμονία με την περί Αναθεωρήσεως διάταξη του Συντάγματος. Η Αναθεώρηση κατήργησε τις υπερεξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας, και εισήγαγε το γνήσιο Κοινοβουλευτικό Πολίτευμα.»

-Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχασε την δυνατότητα να μπορεί, σε περίπτωση που δεν υπήρχε αυτοδύναμη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, να δίνει εντολή σχηματισμού Κυβέρνησης σε οποιοδήποτε πρόσωπο, ακόμα και εκτός Βουλής.

-Του αφαιρέθηκε η δυνατότητα να απευθύνει μόνος του διαγγέλματα προς τον ελληνικό λαό.

-Έχασε την δυνατότητα να εκδίδει μόνος του (χωρίς την προσυπογραφή μέλους της Κυβέρνησης) οργανωτικά διατάγματα για τη διάρθρωση των δημοσίων υπηρεσιών (τροποποίηση άρθρ. 43, με απόφαση της παρ. 3).

-Έχασε την δυνατότητα να προκηρύσσει μόνος του με Προεδρικό Διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα. Η προκήρυξη τέτοιων δημοψηφισμάτων μπορεί πλέον να γίνει μόνο ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης και λήψη απόφασης από την Βουλή, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των 151 βουλευτών, δηλ. την κυβερνητική πλειοψηφία⁷.

Ιστορικό Συμπέρασμα:

Διαπιστώνουμε πως η ουσιαστική εμφάνιση του Θεσμού είναι με το Σύνταγμα του 1975 όπου ο ΠτΔ εξοπλίζεται με μία σειρά από υπερεξουσίες ,κάτι που τον καθιστά κάτι παραπάνω απο ρυθμιστή του Πολιτεύματος.Ωστόσο η περίοδος αυτή διαρκεί μέχρι την Αναθεώρηση του 1986 όπου θα μπορούσαμε να πούμε έχουμε αντιστροφή ρόλων⁸.Οι υπερεξουσίες παίρνουν απο την Εκτελεστική στην Νομοθετική Εξουσία με αποτέλεσμα απο τότε μέχρι και σήμερα να έχουμε έναν παντοδύναμο Πρωθυπουργό ο οποίος δεν λογοδοτεί σε κανέναν και μπορεί να κάνει ότι θέλει χωρίς να τον εμποδίζει κανείς⁹.Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «Πρωθυπουργοκεντρισμός» και χαρακτηρίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια,μετά δηλαδή την Αναθεώρηση του 1986.Η ιστορική εξέλιξη αυτή μπορούμε να πούμε έχει υποβαθμίσει τον ρόλο του Προέδρου της Δημοκρατίας δεδομένου ότι η συμβολή του στην πολιτική ζωή

⁷ Βλ,Νίκος Αλιβιζάτος,Το Σύνταγμα και οι εχθροί του,εκδόσεις Πόλις,Αθήνα 2006 : «Με το περιεχόμενο αυτό,γίνεται σαφές ότι η Αναθεώρηση του 1986,απαντούσε σε όλες τις ιστορικές εκκρεμότητες του συνταγματικού μας δικαίου :εμπιστοσύνη στη λαϊκή ετυμηγορία,πίστη στην ικανότητα των κομμάτων να ξεπερνούν τα πιθανά αδιέξοδα και βαθιά πεποίθηση ότι για την διακυβέρνηση της χώρας,αρκεί κυβέρνηση να διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής.»

⁸ Βλ,Νίκος Αλιβιζάτος,ο.π «Η Αναθεώρηση του 1986,δεν ήταν ξένη προς τις κοινοβουλευτικές μας παραδόσεις:Ενίσχυε ένα απο τα σταθερότερα χαρακτηριστικά της πολιτικής μας ιστορίας των Πρωθυπουργοκεντρισμό,τον οποίο όπως είδαμε ούτε οι υπερεξουσίες του προέδρου στην πρώτη εκδοχή του Συντάγματος είχαν καταφέρει να κλονίσουν.Διότι εξαφάνισε εκείνα τα θεσμικά αντίβαρα,που θα υποχρέωναν τον ηγέτη της εκάστοτε κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας,να λογοδοτεί,να διαλέγεται και,για ορισμένα τουλάχιστον θέματα σε κάποιες ακραίες περιπτώσεις να συναποφασίζει.»

⁹ Σύμφωνα άλλωστε με τον Νίκο Ζέρβα,Πρωθυπουργοκεντρισμός,σελ253, : «μετά την Αναθεώρηση του 1986 ο ΠτΔ ,οι αντιπρόσωποι του Ελληνικού λαού,τα υπόλοιπα μέλη του κυβερνητικού σώματος,ακόμη και τα δικαστήρια και οι λοιποί μέτοχοι του κρατικού μηχανισμού υπέχουν πολύ έναντι ενός και μόνο ανδρός.Ενός ανδρός,τον οποίο θεσμικοί,κανονιστικοί αλλά και άλλοι παράγοντες τον ανέδειξαν σε μοναδικό πρωταγωνιστή-primus solus-στη σύγχρονη διακυβέρνηση,καθιστώντας τη σημερινή κοινοβουλευτική μας δημοκρατία πρωθυπουργοκεντρική».

της χώρας είναι ελάχιστη μίας και έχει περιορισμένες δυνατότητες πολιτικής παρέμβασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ένα άμεσο και μονοπρόσωπο όργανο. Είναι αρχηγός της εκτελεστικής εξουσίας και ρυθμιστής του Πολιτεύματος¹⁰. Η σπουδαιότητα της θέσης αυτής φαίνεται και από το γεγονός ότι το Σύνταγμα δεν ορίζει μόνο το τι κάνει, αλλά και το τι είναι: « Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ρυθμιστής του Πολιτεύματος » (άρθρο 30 §1). Πρέπει επομένως ο ΠτΔ να είναι υπεράνω κάθε κόμματος, και κάθε κυβερνητικής πολιτικής¹¹. Να παρεμβάλλεται νομικά ανάμεσα σε Βουλή και Κυβέρνηση έτσι ώστε να διατηρείται η τριγωνική κοινοβουλευτική σχέση αλλά και να παρεμβαίνει άτυπα ανάμεσα στη πλειοψηφία και τη μειοψηφία, ώστε να επιτυγχάνεται η ομαλή λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος. Η ρυθμιστική του αρμοδιότητα αποδεικνύεται και από το ότι διορίζει και παύει τα μέλη της Κυβέρνησης και τους Υπουργούς και από την δυνατότητα του να διαλύσει τη Βουλή ύστερα από πρόταση του Πρωθυπουργού¹². Οφείλει να είναι υπερκομματικός και υπερπολιτικός ώστε να εξασφαλίζει την κοινωνική ομαλότητα και την ειρηνική διακυβέρνηση της χώρας.

Ως προς τις αρμοδιότητες του αυτές θα μπορούσαν να διακριθούν σε νομοθετικές, διοικητικές, ρυθμιστικές, διεθνούς παραστάτη και δικαστικές¹³.

1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Αναπομπή των νόμων στην Βουλή.
- Η έκδοση των κανονιστικών διαταγμάτων εν γένει.
- Η έκδοση του κανονιστικού διατάγματος για τον καθορισμό των βουλευτών των εκλογικών περιφερειών.
- Η έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου.

¹⁰ Κατά τον Ευ. Βενιζέλο, μαθήματα Συνταγματικού δικαίου, : « η νομιμοκοπολιτική θέση του ΠτΔ διαμορφώνεται κυρίως από τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος, τον τρόπο εκλογής, τις συγκεκριμένες αρμοδιότητες και την έκταση της ευθύνης του ως αρχηγός του κράτους ».

¹¹ Ο Δ. Τσάτσος αποκαλεί τον ΠτΔ « θεσμικό διαιτητή » και φαίνεται να αντιλαμβάνεται ως αυτοτελή τη ρυθμιστική του αυτή αρμοδιότητα.

¹² Κατά τον Αριστόβουλο Μάνεση, Η συνταγματική αναθεώρηση του 1986, « Η γενική ρυθμιστική αρμοδιότητα του ΠτΔ, η οποία είναι και δημοκρατικά νομιμοποιημένη εφόσον ασκείται εφ' όσον πρόκειται για αιρετό-έστω έμμεσα-αρχηγό του κράτους, ασκείται ατύπως και ποικιλιτρόπως, υπό την προυπόθεση βέβαια ότι δεν αντιβαίνει προς άλλες διατάξεις του Συντάγματος. »

¹³ Βλ. Φίλιππος Σπυρόπουλος, Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα 2006. σελ 333.

- Η προκήρυξη Δημοψηφίσματος.
- Η κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας,σε περίπτωση αδυναμίας έγκαιρης σύγκλησης της Βουλής.

2.ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Η έκδοση και η δημοσίευση των νόμων.
- Η Δημοσίευση της απόφασης της Βουλής για την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας.
- Η Αρχηγία των Ενόπλων Δυνάμεων και η απονομή βαθμών.
- Ο διορισμός και η παύση των Δημοσίων Υπαλλήλων.
- Η απονομή παρασήμων.

3.ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ.

- Ο διορισμός της Κυβέρνησης και η απαλλαγή της.
- Η σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο.
- Η κήρυξη της έναρξης και της λήξης των εργασιών της Βουλής.
- Η αναστολή των εργασιών της Βουλής.
- Η διάλυση της Βουλής.
- Η έκδοση διαγγελμάτων.

4.ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΗ.

- Διεθνής εκπροσώπηση της χώρας.
- Η κήρυξη πολέμου.
- Η συνομολόγηση διεθνών συνθηκών.

5.ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ.

-Απονομή χάρης¹⁴.

Χάρη είναι η ολική ή μερική άρση της εκτελέσεως ποινής που έχει καταγνωσθεί απο Δικαστήριο.Ορίζεται απο το άρθρο 43 και προϋποθέτει αμετάκλητη ποινική καταδίκη κάθε είδους και δίδεται για κάθε έγκλημα κοινό ή πολιτικό.Με χάρη αίρεται μόνο η υλική έκτιση της ποινής και όχι τα μέτρα ασφαλείας.Η χάρη μπορεί να είναι ολική,μερική ή να μεταβάλλει το είδος της ποινής(πχ απο κάθειρξη σε φυλάκιση).Είναι μια ατομική πράξη ,και ως προς την νομική της φύση χαρακτηρίζεται ως κυβερνητική πράξη.Η αποφασιστική αρμοδιότητα για την απονομή χάριτος ανήκει στο συμβούλιο χαρίτων αφού υπάρχει πρακτική συνθήκη ο ΠτΔ να μην αρνείται την απονομή χάριτος μολονότι το Σύνταγμα του παρέχει το δικαίωμα.Κατά κανόνα η χάρις απονέμεται μετά απο αίτηση του καταδικασμένου και αφού έχει εκτίσει μέρος της ποινής και έχει δείξει ειλικρινή μεταμέλεια.Επίσης η διαδικασία απονομής χάριτος μπορεί να ξεκινήσει και έπειτα απο πρωτοβουλία της πολιτείας.Για την απονομή χάριτος σε υπουργό για αδικήματα που τέλεσε κατά την άσκηση των καθηκόντων του απαιτείται και συγκατάθεση της βουλής.

Η ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠτΔ

Σύμφωνα με το άρθρο 35 §1 του Συντάγματος :

«Καμία πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν ισχύει ούτε εκτελείται χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού,ο οποίος με μόνη την υπογραφή του γίνεται υπεύθυνος ,και χωρίς τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως »

Αυτή η διάταξη ουσιαστικά μας τονίζει οτι ο ΠτΔ υπογράφει, ενώ ο Υπουργος προσυπογράφει.Ο χαρακτηρισμός της Υπουργικής υπογραφής ως «Προσυπογραφής» δεν σημαίνει πως η Προεδρική είναι κύρια και η υπουργική παρεπόμενη¹⁵.Και οι δύο έχουν ίση αξία και είναι εξίσου απαραίτητες για την εκδήλωση της κρατικής βούλησης δια των πράξεων του ΠτΔ.Ουσιαστικά πρόκειται για σύμπραξη της Κυβέρνησης και του Προέδρου

¹⁴ Σύμφωνα με τόν Αντώνη Παντελή,εγχειρίδο συνταγματικού δικαίου,σελ 439.: «τη χάρη τη δικαιολογεί η φιλανθρωπία και η επιείκεια...λειτουργεί πέρα απο την απονομή δικαιοσύνης και δεν αποτελεί δικαστική αρμοδιότητα.»

¹⁵ Ο Φίλιππος Σπυρόπουλος,Εισαγωγή στο Συνταγμακό Δίκαιο,αναφέρει : «Η προσυπογραφή των πράξεων του Προέδρου της Δημοκρατίας,έπεται εννοιολογικώς της υπογραφής.Στην πράξη όμως προηγείται.»

της Δημοκρατίας προκειμένου οι προεδρικές πράξεις ,αφού δημοσιευτούν να τίθενται σε ισχύ και να εκτελούνται.

Υπάρχουν ωστόσο και ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται Υπουργική προσυπογραφή.Αυτές είναι οι ακόλουθες :

-Στην περίπτωση που η Κυβέρνηση απαλλάγει απο τα καθήκοντα της σύμφωνα με το άρθρο 38 § 1 Σ,αν ο Πρωθυπουργός δεν προσυπογράφει το οικείο διάταγμα ,αυτό υπογράφεται μόνο απο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

-Για τον διορισμό του Πρωθυπουργού.

-Για την ανάθεση διερευνητικής εντολής σύμφωνα με το άρθρο 37 Σ.

-Για τη διάλυση της Βουλής,αν δεν την προσυπογράφει ο Πρωθυπουργός ή αν δεν την προσυπογράφει το Υπουργικό Συμβούλιο.

-Για την αναπομπη νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου που έχει ψηφιστεί απο την Βουλή.

-Για τον διορισμό του προσωπικού των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας¹⁶.

-Για το διάταγμα με το οποίο προκηρύσσεται δημοψήφισμα για ψηφισμένο νομοσχέδιο σύμφωνα με το άρθρο 44,για το οποίο αρκεί η Προσυπογραφή του Προέδρου της Βουλής.

¹⁶ Βλ,Αντώνη Παντελή,Εγχειρίδιο Συνταγματικού δικαίου,: «όλες οι πράξεις που εξαιρούνται απο τον κανόνα την προσυπογραφής αποτελούν κυβερνητικές πράξεις ,με μία εξαίρεση.Ο διορισμός του προσωπικού των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας είναι διοικητική πράξη και υπόκειται σε αίτηση ακυρώσεως.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΚΛΟΓΜΟΤΗΤΑΣ ΠτΔ

Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας γίνεται από την Βουλή των Ελλήνων και οι υποψήφιοι προτείνονται μόνο από τις κοινοβουλευτικές ομάδες. Για να εκλεγεί κάποιος στο αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να πληρεί τέσσερις βασικές προϋποθέσεις.

- Να είναι Έλληνας πολίτης πέντε (5) τουλάχιστον έτη.
- Να έχει πατέρα ή μητέρα Ελληνικής καταγωγής.
- Να έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του.
- Να έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.

Από τη στιγμή που συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, μπορεί οποιοσδήποτε να προταθεί από τις κοινοβουλευτικές ομάδες για το αξίωμα. Αν και απαιτείται να δοθεί όρκος ενώπιον της Βουλής σύμφωνα με το Ορθόδοξο Χριστιανικό Δόγμα (άρθρο 33§ 2), επικρατεί η άποψη ότι δεν αποτελεί προϋπόθεση η θρησκεία του υποψηφίου. Η θητεία του ΠτΔ είναι πενταετής και αρχίζει από τη μέρα της ορκομωσίας.

ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠτΔ

Τα κωλύματα εκλογιμότητας του ΠτΔ είναι δύο και τα συναντάμε στο άρθρο 32 και στο άρθρο 35 τού Συντάγματος. Αυτά είναι τα παρακάτω :

- Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μόνο μια φορά.Επομένως και δεδομένου ότι η θητεία είναι πενταετής ο μέγιστος χρόνος που μπορεί κάποιος να ασκήσει καθήκοντα ΠτΔ είναι τα δέκα χρόνια.(Χρονικός περιορισμός)
- Αν ΠτΔ παραιτηθεί πριν τη λήξη της θητείας του,τότε βάσει Συντάγματος δεν μπορεί να θέσει πάλι υποψηφιότητα στις επόμενες εκλογές.(Διαδικαστικός περιορισμός)

Τέλος αξίζει να σημειωθεί πως το αξίωμα του Προέδρου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα θέση ή έργο.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΛΟΓΗΣ

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται απο την Βουλή. Η εκλογή γίνεται με ονομαστική ψηφοφορία και σε ειδική συνεδρίαση, που συγκαλείται απο τον Πρόεδρο της Βουλής, ένα τουλάχιστον μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία ΠτΔ.

Αν η προεδρική θητεία λήξει πρόωρα, η συνεδρίαση για την εκλογή νέου Προέδρου συγκαλείται μέσα σε δέκα μέρες το αργότερο απο αυτό το γεγονός. Πρόωρη λήξη συμβαίνει αν ο Πρόεδρος αδυνατεί οριστικώς να εκπληρώσει τα καθήκοντα του, πεθάνει, παραιτηθεί ή κηρυχθεί έκπτωτος.

Συνήθως ένα μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής συνεδρίασή της, με σκοπό την εκλογή του διαδόχου του. Η ψηφοφορία γίνεται ονομαστικά, ψηφίζουν όλοι οι βουλευτές και δεν προηγείται συζήτηση. Αν και τους υποψηφίους τους προτείνουν οι κοινοβουλευτικές ομάδες, ψήφοι υπέρ προσώπων που δεν έχουν προταθεί δεν θεωρούνται άκυρες, εκτός από την 6η ψηφοφορία που θεωρούνται έγκυρες μόνο οι ψήφοι μεταξύ των δύο επικρατέστερων. Πρόεδρος εκλέγεται αυτός που στην πρώτη ψηφοφορία θα συγκεντρώσει τα 2/3 του συνόλου των βουλευτών (200 έδρες). Σε περίπτωση που δεν υπάρξει αποτέλεσμα επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία μετά από πέντε μέρες και, αν και πάλι δεν επιτευχθεί αποτέλεσμα, πραγματοποιείται τρίτη ψηφοφορία, πάλι μετά από πέντε μέρες, αλλά αυτή τη φορά απαιτείται πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου των βουλευτών (180 έδρες). Αν και πάλι δεν εκλεγεί κάποιος, η Βουλή διαλύεται μέσα σε δέκα μέρες και προκηρύσσονται εκλογές¹⁷. Δεν απαιτείται η προσυπογραφή του Διατάγματος για την διάλυση της Βουλής από τον εκάστοτε Πρωθυπουργό.

Μετά το πέρας των εκλογών, η Βουλή συνέρχεται αμέσως και διεξάγει νέα ψηφοφορία στην οποία απαιτείται αρχικά πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου, ήτοι 180 έδρες. Αν δεν επιτευχθεί ούτε αυτή η πλειοψηφία, προβλέπεται πέμπτη ψηφοφορία με την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, ήτοι 151 έδρες. Στην περίπτωση που δεν αναδειχθεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας ούτε και τότε, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται μεταξύ των δύο επικρατέστερων, δηλαδή αυτών που συγκέντρωσαν τις περισσότερες ψήφους και εκλέγεται αυτός που θα συγκεντρώσει τη σχετική πλειοψηφία¹⁸. Αν οι δύο αυτοί ισοψηφίσουν, τότε πραγματοποιείται κλήρωση.

¹⁷ Κατά τον Ευ. Βενιζέλο, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, : «η παρεμβολή αυτών των γενικών βουλευτικών εκλογών είναι προφανές ότι ενδέχεται να μετατρέψει το ζήτημα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και την επιλογή συγκεκριμένου προσώπου σε μείζον πολιτικό ζήτημα και να ενισχύσει έτσι-ουσιαστικά και κατ'αποτέλεσμα-την πολιτική νομιμοποίηση του Προέδρου της Δημοκρατίας που θα εκλεγεί τελικά απο τη νέα Βουλή. Το γεγονός αυτό όμως δεν διαφοροποιεί ούτε τις αρμοδιότητες ούτε το συνταγματικό status του αρχηγού του κράτους» .

¹⁸ Βλ. Ν. Παπαχρήστου, Η ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας στην πρόταση Αναθεώρησης του Συντάγματος, ο.π., σ. 863

Η θητεία του Προέδρου της Δημοκρατίας μπορεί να παραταθεί σε περίπτωση πολέμου ή μη εκλογής εγκαίρως νέου Προέδρου. Η αναπλήρωση δε συνιστά λόγο εκλογής νέου Προέδρου και ενεργείται από τον Πρόεδρο της Βουλής, σε περίπτωση δε που αυτή έχει διαλυθεί, από τον Πρόεδρο της τελευταίας Βουλής και, αν αυτός αρνείται ή δεν υπάρχει, από την Κυβέρνηση συλλογικά. Όσο διαρκεί η αναπλήρωση, ο αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν μπορεί να κάνει χρήση όλων των προεδρικών αρμοδιοτήτων.

Διαπιστώνουμε λοιπόν πως η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας μπορεί να απασχολήσει 2 Βουλές και να διαρκέσει μέχρι και 6 ψηφοφορίες. Άρα :

1^η Βουλη

-1^η ψηφοφορία:200/300

-2^η ψηφοφορία:200/300

-3^η ψηφοφορία180/300

-Διάλυση βουλής

2^η Βουλή

-4^η ψηφοφορία:180/300

-5^η ψηφοφορία:151/300

-6^η ψηφοφορία:Πρόεδρος εκλέγεται όποιος έρθει πρώτος απο τους 2 υποψηφίους της 5^{ης} ψηφοφορίας.

Αν στην 6^η ψηφοφορία έχουμε ισοψηφία τότε γίνεται κλήρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Θέμα του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να σχολιάσει και να αναλύσει τη βάση και τη μορφή του Πολιτεύματος μας. Αυτό ωστόσο δεν γίνεται για να γνωστοποιήσω σε κάποιον τι πολίτευμα έχουμε, διότι αυτό είναι κάτι που το γνωρίζει ο καθένας. Σκοπός της συγκεκριμένης ανάλυσης είναι να εστιάσουμε στη μορφή του, ώστε στη συνέχεια να είναι ευκολότερο να διαπιστώσουμε αν η άμεση εκλογή του ΠτΔ επηρεάζει ή όχι τη βάση και τη μορφή του Πολιτεύματος. Βάσει του άρθρου 110 Σ που προαναφέραμε οποιαδήποτε μεταβολή της βάσης και της μορφής της «Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας» είναι αντισυνταγματική. Επομένως γνωρίζοντας τη μορφή και τα χαρακτηριστικά του Πολιτεύματος μας, και συγκρίνοντας το στο επόμενο κεφάλαιο με άλλα κυβερνητικά συστήματα θα είναι ευκολότερο να δωθεί αντικειμενική και νομικά ορθή απάντηση στο ζήτημα που απασχολεί την συγκεκριμένη εργασία.

Άρθρο 1: (Μορφή του πολιτεύματος)

1. Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
2. Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία.
3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα.

Όπως βλέπουμε και από το 1^ο κίονας άρθρο του Συντάγματος, το πολίτευμα της Ελλάδας είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία¹⁹. Ιστορικά αξίζει να αναφέρουμε πως το συγκεκριμένο Πολίτευμα ισχύει στη χώρα μας από το 1975²⁰. Σχολιάζοντας καθεμία από τις τρεις έννοιες ξεχωριστά είναι σκόπιμο, αν και θεωρείται δεδομένο, να αναφέρω πως κριτήριο για να καθορίσουμε ποια μορφή έχει το κάθε πολίτευμα είναι να εντοπίσουμε ποιος είναι το κυρίαρχο όργανο. Έτσι σύμφωνα και με την Αριστοτελική Διάκριση, η σπουδαιότητα της οποίας φαίνεται στο ότι γίνεται αποδεκτή μέχρι και

¹⁹ Ο Θεόδωρος Πάγκαλος υποστηρίζει, «ότι το πολίτευμα μας είναι πρωθυπουργευόμενη δημοκρατία, καθώς ο Πρωθυπουργός έχει όλη την εξουσία-την κυβέρνηση σχηματίζει αυτός ο ίδιος και όχι το κυβερνών κόμμα-κάτι που απορρέει από το Σύνταγμα, που προβλέπει έναν Πρωθυπουργό, ο οποίος μιλάει πάντοτε σε πρώτο πρόσωπο» (Πάγκαλος: 7^{ος}/8^{ος} 2013, σελ 130)

²⁰ Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής από το βήμα της Βουλής την 8^η Ιανουαρίου 1975, στη συζήτηση για το σχέδιο του Συντάγματος τόνιζε για τις προεδρικές εξουσίες ότι «όταν ομιλούμεν περί του Αρχηγού του Κράτους, εννοούμε τον ρυθμιστήν του Πολιτεύματος. Αν ο Αρχηγός του Κράτους δέν έχει στοιχειώδεις εξουσίας, πως είναι δυνατόν να παίξει το ρυθμιστικόν του ρόλον» (Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής: 2002, σελ 40)

σήμερα, αν σε ένα Πολίτευμα το κυρίαρχο όργανο είναι πολλοί (δηλαδή όλος ο λαός) τότε το Πολίτευμα αυτό είναι η Δημοκρατία. Όταν το κυρίαρχο όργανο είναι λίγοι, τότε το Πολίτευμα αυτό είναι η Ολιγαρχία. Τέλος, όταν το κυρίαρχο όργανο είναι ένας, τότε το Πολίτευμα ονομάζεται Βασιλεία.

Βάσει των παραπάνω και της γενικής πειράς είναι σαφές πως ο λόγος για τον οποίο έχουμε Δημοκρατία είναι επειδή κυρίαρχο όργανο είναι πολλοί, και αναφέρομαι σε όλους τους πολίτες οι οποίοι έχουν δικαίωμα ψήφου στις εκλογές.

Ως προς την Προεδρευόμενη²¹ μορφή του Πολιτεύματος μας, αυτή οφείλεται στο ότι ο αρχηγός του κράτους είναι αιρετός και όχι κληρονομικός, όπως ήταν στο παρελθόν όπου το πολίτευμα της χώρας ήταν η Βασιλευόμενη Δημοκρατία. Κριτήριο επομένως διαχωρισμού ανάμεσα σε Προεδρευόμενη και Βασιλευόμενη Δημοκρατία είναι το αν ο εκάστοτε αρχηγός του κράτους είναι αιρετός, εκλεγμένος δηλαδή μέσα από μια εκλογική διαδικασία, ή κληρονομικός, όπως ήταν στο παρελθόν.

Σχετικά με το ότι το πολίτευμα της χώρας είναι Κοινοβουλευτικό, αξίζει συνοπτικά να αναφέρω τους λόγους για τους οποίους η χώρα μας έχει Κοινοβουλευτισμό. Η συνοπτική αναφορά δεν γίνεται για λόγους οικονομίας χρόνου, αλλά γιατί στο επόμενο κεφάλαιο θα ακολουθήσει αναλυτική αναφορά των κυβερνητικών συστημάτων. Έτσι λοιπόν Κοινοβουλευτισμό έχουμε διότι παρατηρείται η Τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση, ανάμεσα σε Βουλή, Κυβέρνηση και ΠτΔ, η οποία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του Κοινοβουλευτικού συστήματος διακυβέρνησης.

Συνοψίζοντας είναι σαφές για ποιόν λόγο έχουμε Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Επομένως οποιαδήποτε προσπάθεια αναθεώρησης, για άμεση εκλογή του ΠτΔ, για να είναι συνταγματική δεν θα πρέπει να αλλοιώνει ούτε τη Προεδρευόμενη αλλά ούτε τη Κοινοβουλευτική μορφή του Ελληνικού Κυβερνητικού Συστήματος. Για την έννοια της Δημοκρατίας δεν γίνεται λόγος, διότι κάτι τέτοιο θα σήμανε κατάλυση του Πολιτεύματος.

²¹ Ο Κ. Μαυρίας Συνταγματικό δίκαιο, ό.π., σ 477 θεωρεί πως: « Αν ο όρος προεδρευόμενη είχε κάποια θεσμική διάσταση κατά τον χαρακτηρισμό του πολιτεύματος στο άρθρο 1, την απώλεσε οπωσδήποτε μετά την Αναθεώρηση του 1986. »

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Σκόπος του κεφαλαίου είναι να αναδείξει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κυβερνητικών συστημάτων (κοινοβουλευτικό, προεδρικό, ημιπροεδρικό ,κυβερνώσης βουλής)να τονίσει τις μεταξύ τους διαφορές και κυρίως να τα συγκρίνει με το πολίτευμα της Ελλάδας.Αξίζει εδώ να αναφερθεί πως κριτήριο διαχωρισμού των κυβερνητικών συστημάτων είναι ο βαθμός χωρισμού των εξουσιών.Ετσι θα λέγαμε πως το Κοινοβουλευτικό σύστημα μαζί με το Ημιπροεδρικό υιοθετούν έναν ήπιο χωρισμό των εξουσιών ,το Προεδρικό αυστηρό,ενώ το σύστημα Κυβερνώσης Βουλής χαλαρότατο.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ξεκινώντας με το Κοινοβουλευτικό σύστημα θα λέγαμε πως είναι το σύστημα όπου εμφανίζεται η τριγωνική κοινοβουλευτική σχέση ανάμεσα στα τρία ανώτερα όργανα του κράτους,τον αρχηγό του κράτους,τη Βουλή και την Κυβέρνηση²².Η κοινοβουλευτική σχέση αυτή έχει ως ουσιαστικό περιεχόμενο την αμοιβαία εξάρτηση των υπουργείων και της Βουλής.

Διαμορφώνεται στην Αγγλία τον 18^ο αιώνα και παγιώνεται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα.Ο Βρετανικός Κοινοβουλευτισμός απο τότε μέχρι και σήμερα είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στους οπαδούς του αντιπροσωπευτικού συστήματος.Το πραγματιστικό πνεύμα που τον χαρακτηρίζει ως σύστημα,τον καθιστά πρότυπο αποτελεσματικής διακυβέρνησης.Βασικά χαρακτηριστικά του Βρετανικού Κοινοβουλευτισμού είναι η απουσία γραπτού Συντάγματος,δηλαδή γραπτού θεμελιώδους νόμου αυξημένης τυπικής ισχύος και οι συνθήκες του Πολιτεύματος.Συνθήκες πολιτεύματος είναι άγραφες τυποποιημένες συμπεριφορές συνταγματικής ηθικής ,η παράβλεψη των οποίων αν και δεν επιφέρει κάποια νομική κύρωση δεσμεύει απόλυτα τους εταίρους του πολιτικού παιχνιδιού.

Οι βάσεις του Κοινοβουλευτικού Συστήματος είναι ,η Υπουργική ευθύνη(η οποία είναι συνέπεια του θεσμού της προσυπογραφής των πράξεων του ΠτΔ),η δυνατότητα του Αρχηγού του κράτους(Προέδρου ή Βασιλιά) να διορίζει και να πάυει τα μέλη της Κυβέρνησης, η ικανότητα του τελευταίου να διαλύει

²² Σύμφωνα με τον Αντώνη Μανιτάκη,Συνταγματική οργάνωση του Κράτους, «το πρώτο και βασικότερο διακριτικό γνώρισμα του Κοινοβουλευτικού συστήματος,που όχι μόνο το χαρακτηρίζει και το διακρίνει απο τα άλλα,αλλά και το κρατά σε λειτουργία χαρίζοντας του εντυπωσιακή ζωτικότητα και ιστορική ευελιξία ,είναι η πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης ενώπιον του Κοινοβουλίου,η οποία συνεπάγεται την υποχρέωση της Κυβέρνησης να περιβάλλεται τόσο για τον σχηματισμό της όσο και για την παραμονή της στην εξουσία με την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου,καθώς και τη υποχρέωση πολιτικής λογοδοσίας.Η πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης ωστόσο δεν εξαντλείται στην πρόταση εμπιστοσύνης και δυσπιστίας,περιλαμβάνει και τη διαρκή υποχρέωση του Πρωθυπουργού και των Υπουργών να λογοδοτούν ενώπιον του Κοινοβουλίου οποτεδήποτε.»

την Κυβέρνηση²³, και η αλληλεξάρτηση κυβέρνησης και Βουλής, που ρυθμίζεται στο άρθρο 84(ψήφος εμπιστοσύνης-πρόταση δυσπιστίας)

Η τριγωνική κοινοβουλευτική σχέση που προαναφέρθηκε εκφράζει τα νομικά μέσα αλληλοεπηρεασμού τριών οργάνων, της άμεσα εκλεγμένης βουλής και των δύο ανώτερων οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας, δηλαδή της Κυβέρνησης και του Αρχηγού του Κράτους (Βασιλιά ή Πρόεδρο). Έτσι λοιπόν ενώ ο Αρχηγός του κράτους διορίζει και πάυει τα μέλη της κυβέρνησης και τους Υπουργούς, καμία πράξη του δεν έχει ισχύ αν δεν είναι προσυπογραμμένη από τον αρμόδιο Υπουργό. Επίσης στο Κοινοβουλευτικό σύστημα παρόλο που η Κυβέρνηση και οι Υπουργοί θεωρητικά εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη της Βουλής, η τελευταία μπορεί να διαλυθεί από τον Αρχηγό του κράτους εφόσον η πρωτοβουλία του αυτή είναι αποτέλεσμα πρότασης του Πρωθυπουργού.

Εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό που αξίζει να τονισθεί είναι η απουσία πολιτικής ευθύνης από τις πράξεις του Αρχηγού του Κράτους. Ανεξαρτήτως του αν αυτός είναι αιρετός ή κληρονομικός για καμία πράξη του δεν φέρει ευθύνη (θεσμός υπουργικής προσυπογραφής).

Η ουσία του Κοινοβουλευτικού συστήματος εντοπίζεται στην αλληλέγγυα ευθύνη των εκάστοτε υπουργών ενώπιον της βουλής, η οποία εκλέγεται με άμεση και καθολική ψηφοφορία. Κάθε νέα κυβέρνηση οφείλει να παίρνει ψήφο εμπιστοσύνης από την Βουλή. Η διαδικασία της ψήφου εμπιστοσύνης ρυθμίζεται από τα άρθρα 84 του Συντάγματος. Το τελευταίο αναφέρει πως κάθε κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Για να σύμβει αυτό διεξάγεται ψηφοφορία μέσα σε δεκαπέντε μέρες από την ορκομωσία του Πρωθυπουργού και για να γίνει δεκτή χρειάζεται να εγκρίθει από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων βουλευτών η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα 2/5 (120 βουλευτές) του όλου αριθμού των βουλευτών.

Τα πρώτα δείγματα Κοινοβουλευτισμού στη Ελλάδα εμφανίστηκαν το 1875 (αρχή της δεδηλωμένης). Ιστορικά αξίζει να σημειωθεί πως στην Ελλάδα η αρχή της δεδηλωμένης καθιερώθηκε άτυπα το 1875²⁴. Από το 1870 και μετά, είχε τεθεί αρκετές φορές ο προβληματισμός σημαντικού αριθμού βουλευτών για τον διορισμό κυβερνήσεων μειοψηφίας. Καθοριστικής

²³ Σύμφωνα με τον Αντώνη Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Εκδόσεις Λιβάνη, «η πρόταση δυσπιστίας είναι το σπουδαιότερο μέσο άσκησης Κοινοβουλευτικού ελέγχου, επειδή είναι εξοπλισμένη με έννομη συνέπεια, που είναι η υποχρέωση της Βουλής να παραιτηθεί».

²⁴ Ο Νίκος Αλιβιζάτος, το Σύνταγμα και οι εχθροί του, αναφέρει «Βαθύτερη αιτία για την καθιέρωση της αρχής της δεδηλωμένης και την εισαγωγή του Κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα, ήταν η ενίσχυση του θεσμικού και πολιτικού βάρους της Βουλής, έναντι του στέμματος. Αφορμή για την βαρυσήμαντη αυτή εξέλιξη ήταν η θαρραλέα στάση ενός πολιτικού, ο οποίος τόλμησε να καυτηριάσει τις αντικοινοβουλευτικές πρακτικές των ανακτόρων, ενόσω ήταν ακόμη στα πρώτα βήματα της πολιτικής του σταδιοδρομίας.»

παρέμβασης ήταν το άρθρο του Χαρίλαου Τρικούπη στην εφημερίδα *Καιροί* της 29.6.1874 με τον τίτλο «Τίς πταίει», στο οποίο κατηγορούσε τον βασιλιά Γεώργιο Α' ότι εφάρμοζε καθεστώς απόλυτης μοναρχίας, επειδή διορίζει κατά βούληση πρωθυπουργούς από τα κόμματα της μειοψηφίας χωρίς να λαμβάνει υπόψιν του τα αποτελέσματα των εκάστοτε βουλευτικών εκλογών. Αποκορύφωμα της πολιτικής ανωμαλίας την άνοιξη του 1875 ήταν τα λεγόμενα Στηλιτικά, ένα κοινοβουλευτικό πραξικόπημα εκ μέρους του Βούλγαρη προκειμένου να έχει νομοθετικό έργο χωρίς να κατέχει την πλειοψηφία των εδρών. Μετά την αναταραχή που προκλήθηκε, πρωθυπουργός διορίστηκε ο Τρικούπης που αμέσως ζήτησε εκλογές. Παρά την εκλογική αποτυχία του ίδιου, επιτυχία του ήταν ότι ο Γεώργιος ο Α' δεσμεύτηκε τον Αύγουστο του 1875 στον λόγο του Θρόνου ενώπιον του Κοινοβουλίου ότι θα διορίζει στο εξής μόνο πρωθυπουργούς που θα απολάμβαναν την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Η δέσμευση αυτή καθιερώθηκε άτυπα, καθώς δεν έγινε αμέσως πρόβλεψη του τότε Συντάγματος. Ρητή διάταξη έγινε για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1927 και διατηρήθηκε στα νεότερα Συντάγματα²⁵. Στο Σύνταγμα του 1975 και την αναθεώρησή του 1986 καθορίστηκαν οι ελευθερίες και υποχρεώσεις του Αρχηγού του Κράτους ως προς τα πρόσωπα στα οποία δίνει εντολή σχηματισμού κυβέρνησης. Μέχρι τότε ίσχυε η λεγόμενη «Θεωρία του Κηπουρού»: ο εκάστοτε Βασιλιάς ή Πρόεδρος μπορούσε να διορίσει πρωθυπουργό οποιονδήποτε πίστευε ο ίδιος ότι θα μπορούσε να λάβει την ψήφο εμπιστοσύνης, κατά την ρήση του Βασιλιά Πάουλου Α': *ότι μπορεί να διορίσει πρωθυπουργό ακόμη και τον κηπουρό του*. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι υποχρεωμένος να διορίσει Πρωθυπουργό τον αρχηγό του κόμματος (ή αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος) που διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών.²⁶ Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία (150+1 βουλευτές), ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία διερευνητική εντολή για να διακριβωθεί η δυνατότητα σχηματισμού Κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής και εφόσον αποτύχει διαδοχικά στους αρχηγούς των υπόλοιπων κομμάτων (άρθρο 37Σ).

Πλην της πρότασης εμπιστοσύνης που αναφέραμε παραπάνω εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό του Κοινοβουλευτισμού είναι η δυνατότητα της Βουλής να διαλύει την Κυβέρνηση. Η δυνατότητα αυτή είναι γνωστή ως πρόταση δυσπιστίας, ρυθμίζεται από το άρθρο 84 και προβλέπει πως, πρόταση δυσπιστίας (δηλαδή δυνατότητα διάλυσης της Κυβέρνησης από τη Βουλή) γίνεται δεκτή μόνο αν έχει προταθεί τουλάχιστον από το 1/6 των Βουλευτών, ορίζει σαφώς τα θέματα που θα τεθούν προς συζήτηση και εγκριθεί από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών. Στο σημείο αυτό αξίζει κάποιος να σχολιάσει πως βάσει του άρθρου 84 είναι εύκολο να εντοπίσει κανείς πως όσο εύκολο είναι να σχηματιστεί κυβέρνηση στο Ελληνικό σύστημα τόσο δύσκολο είναι να διαλυθεί (σχηματίζεται με 120 ψήφους και διαλύεται με 151). Αυτή η ρύθμιση θεωρώ συμβάλλει σε

²⁵ Σύμφωνα με τον Α. Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού δικαίου, «Η αρχή της Δεδηλωμένης και το κοινοβουλευτικό σύστημα αποτελούν συνθήκες του Πολιτεύματος και όχι έθιμα, παρόλο που είναι μέσα στη λογική της βασιλευσμένης Δημοκρατίας.»

κυβερνητική σταθερότητα ,πολιτική ομαλότητα και αποφυγή πολιτικών κρίσεων.Ωστόσο κυβερνήσεις με λιγότερες απο 150 έδρες,καλούνται ως κυβερνήσεις μειοψηφίας,οι οποίες δεν θεωρούνται βιώσιμες μίας και δεν διευκολύνουν την προώθηση του νομοθετικού έργου της κάθε Κυβέρνησης.Έτσι κατα πρακτική συνθήκη του Πολιτεύματος ο καθε πρωθυπουργός προσπαθεί να σχηματίσεις κυβέρνηση με περισσότερους απο 151 βουλευτές,παρόλο που το Σύνταγμα στο άρθρο 84,του δίνει τη δυνατότητα να το κάνει και με 121.

Κλείνοντας και έχοντας αναλύσει τον Κοινοβουλευτισμό αξίζει να συγκρατήσουμε πως είναι το κυβερνητικό σύστημα που χαρακτηρίζεται απο την τριγωνική σχέση βουλής ,κυβέρνησης και Αρχηγού του Κράτους,και πως έχει ως βάσεις του, την υπουργική ευθύνη ,τη δυνατότητα του Αρχηγου να διορίζει και να παυεί τα μέλη της κυβέρνησης, τη δυνατότητα του να διαλύει τη Βουλη και την αλληλεξάρτηση Κυβέρνησης και Βουλής που ρυθμίζεται στο άρθρο 84.

ΗΜΙΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Ημιπροεδρικό σύστημα είναι ένα σύστημα κατα βάση Κοινοβουλευτικό μίας και διατηρείται η τριγωνική σχέση ανάμεσα σε Αρχηγό του Κράτους,Βουλή και Κυβέρνηση.Γνωστότερη χώρα που εφαρμόζεται είναι η Γαλλία.Άλλες Ευρωπαϊκές χώρες που έχουν Ημιπροεδρικό σύστημα είναι η Φινλανδία ,Αυστρία, Ιρλανδία, Ισλανδία ,Ρωσία (1993) καθώς και τα πιο πολλά κράτη του πρώην Ανατολικού Συνασπισμού.

Ως βασικά του χαρακτηριστικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε δύο.Την άμεση εκλογή του Αρχηγού του κράτους και το γεγονός ότι ορισμένες πράξεις του Προέδρου εξαιρούνται απο τον κανόνα της Υπουργικής προσυπογραφής.Οι πράξεις αυτές είναι η διάλυση της Βουλής,ο διορισμός του Πρωθυπουργού,η προκήρυξη και διεξαγωγή δημοψηφίσματος,η κήρυξη κατάστασης ανάγκης η πολιορκίας,η αναπομπή ψηφισμένου νομοσχεδίου ή η παραπομπή του σε συνταγματικό δικαστήριο.

Συμπερασματικά θα λέγαμε πως το Ημιπροεδρικό σύστημα είναι κατά βάση Κοινοβουλευτικό μιας και διατηρεί την τριγωνική κοινοβουλευτική σχέση.Οι διαφορές του περιορίζονται στην άμεση εκλογή του Αρχηγού του Κράτους²⁶ και στη δυνατότητα του Αρχηγού του Κράτους, να προβαίνει σε ορισμένες ενέργειες οι οποίες δεν απαιτούν Υπουργική προσυπογραφή.

²⁶ Σύμφωνα με τον Αντώνη Παντελή, «η άμεση εκλογή του Προέδρου στην Γαλλία ,δίνει στον Πρόεδρο νομιμοποίηση και μεγάλο πολιτικό κύρος,κάτι που στα αμιγή Κοινοβουλευτικά συστήματα ο αιρετός αρχηγός δεν χρειάζεται και ο κληρονομικός δεν έχει .»

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης ή αλλιώς σύστημα της ανεξάρτητης εκτελεστικής εξουσίας ή Αμεριανικό ,είναι δημιούργημα του Αμερικανικού λαού και αποτελεί το αρχαιότερο Σύνταγμα στον κόσμο.Αν και ισχύει για περίπου διακόσια χρόνια απο το 1787 έως και σήμερα το Σύνταγμα αυτό παραμένει ζωντανο μιάς και εξακολουθεί να διέπει όχι μόνο της οργάνωση και την άσκηση της κρατικής εξουσίας αλλά και τις κυριότερες εκφάνσεις της Δημόσιας ζωής των Ηνωμένων Πολιτειών.Η απολεσματοικότητα του φαίνεται πώς ισχύει και οργανώνει τις δομές μίας χώρας η οποία κατά γενική ομολογία είναι η ισχυρότερη στον κόσμο²⁷.

Η απαρχή του Προεδρικού συστήματος διακυβέρνησης εντοπίζεται τον Μάιο του 1787,έντεκα χρόνια απο την ιστορική Διακήρυξη της Αμερικικής ανεξαρτησίας που είχε συντάξει ο Τόμας Τζέφερσον.Έτσι λοιπόν τον Μάιο του 1787 ,συνήλθαν στη Φιλαδέλφεια 55 εκπρόσωποι των πρώην Βρετανικών αποικιών ,με σκοπό να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα και τις παθογένειες της Συνομοσπονδίας ανεξάρτητων κρατών που οι ίδιοι είχαν ιδρύσει μετά την αποτίναξη του αποικιακού ζυγού.Ο στόχος ήταν διπλός,αφενός να δημιουργηθεί μια ισχυρή κεντρική εξουσία που να εργάζεται συστηματικά και να προάγει το κοινό συμφέρον, και αφετέρου να μην υποβαθμιστούν και παραμεριστούν τα συμφέροντα των εκάστοτε πολιτειών.Ωστόσο εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πως οι δύο αυτοί στόχοι συγκρούονται μεταξύ τους.Κοινό σημείο αναφοράς ωστόσο και για όλους τους Αμερικάνους ήταν πως η εξουσία θα πηγάζει απο το λαό και όχι απο τον μονάρχη,γεγονός που καθιέρωνε την αρχή της λαική κυριαρχίας.

Υπό τις προϋποθέσεις που ανέφερα παραπάνω δημιουργείται το Προεδικό σύστημα.Βασικά του χαρακτηριστικά είναι το αιρετό και μονοπρόσωπο της Εκτελεστικής εξουσίας, και η καθιέρωση του Ομοσπονδιακού συστήματος διακυβέρνησης.Επίσης η νομοθετική εξουσία ανήκει στη Βουλή και τη Γερουσία,η πρώτη εκπροσωπεί τον Αμερικανικό λαό και η δεύτερη τις Πολιτείες.Ο αυστηρός χωρισμός των εξουσιών που αναφέρθηκε και στην εισαγωγή του κεφαλαίου επιτυγχάνεται με δύο τρόπους,με την εκλογή του αρχηγού του κράτους απο τον λαό και με την απουσία πολιτικής ευθύνης της εκτελεστικής εξουσίας ενώπιον του Κογκρέσου.

Ως προς την εκλογή του Προέδρου αξίζει να τονίσω πως αυτή είναι έμμεση και όχι άμεση όπως πολλοί πιστεύουν.Έμμεση είναι επειδή το Πρόεδρο εκλέγει σώμα εκλεκτόρων το οποίο είναι εκλεγμένο απο τους πολίτες.Κάθε πολιτεία έχει τόσους εκλέκτορες όσους και αντιπροσώπους στο Κογκρέσο,αν και αυτοί δεν είναι τα ίδια πρόσωπα.

Ο αυστηρός χωρισμός των εξουσιών που χαρακτηρίζει το Προεδρικό σύστημα επιτυγχάνεται και με την απουσία των κλασικών κοινοβουλευτικών

²⁷ Βλ, Νίκος Αλιβιζάτος,το Σύνταγμα και οι εχθροί του στην Νεοελληνική Ιστορία 1800-2010,σελ 180-220.Εκδόσεις Πόλις,Αθήνα 2016.

θεσμών. Δηλαδή ο Πρόεδρος και οι Υπουργοί (εκτελεστική εξουσία) δεν παρίστανται, ούτε συμμετέχουν στη παραγωγή νόμων από το Κογκρέσο (νομοθετική εξουσία), ενώ με τη σειρά του το Κογκρέσο δεν επεμβαίνει σε ζητήματα που αφορούν την εκτελεστική εξουσία. Ωστόσο στον αυστηρό αυτό διαχωρισμό, το Αμερικανικό Σύνταγμα προβλέπει 2 εξαιρέσεις, μία υπέρ της Εκτελεστικής και μία υπέρ της Νομοθετικής εξουσίας. Ο Πρόεδρος λοιπόν μπορεί να ασκήσει αρνησικυρία (veto) σε ψηφισμένο νομοσχέδιο. Αν συμβεί αυτό το νομοσχέδιο υποβάλλεται και πάλι προς ψηφοφορία και εγκρίνεται μόνο αν Βουλή και Γερουσία το ψηφίσουν με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων 2/3, των μελών. Από τη άλλη, η Γερουσία οφείλει να δώσει την έγκριση της στον διορισμό των ανώτερων ομοσπονδιακών λειτουργιών. Επίσης διεθνείς συνθήκες που συνάπτει ο Πρόεδρος, χρειάζονται την έγκριση της Γερουσίας με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων. Ένας επίσης χαρακτηριστικός θεσμός που χαρακτηρίζει το Αμερικανικό σύστημα είναι αυτός της πρότασης μομφής κατά του Προέδρου (impeachment). Η διαδικασία μομφής (Impeachment) ορίζεται από το πρώτο και δεύτερο άρθρο του Συντάγματος των ΗΠΑ.

Μόνο η νομοθετική εξουσία, δηλαδή η Βουλή των Αντιπροσώπων και η Γερουσία, έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν κατηγορίες εναντίον οποιουδήποτε υψηλόβαθμου κυβερνητικού αξιωματούχου, να τον δικάσουν και να αποφασίσουν αν θα πρέπει ή όχι να απομακρυνθεί από το αξίωμα του.

Στην πράξη, η Βουλή των Αντιπροσώπων υποβάλλει κατηγορίες εναντίον ενός «δημόσιου αξιωματούχου» –είτε είναι ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος ή ένας ομοσπονδιακός δικαστής– και στη συνέχεια οι υποθέσεις παραπέμπονται και κρίνονται στην εξουσία.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα των ΗΠΑ, η μομφή είναι και η μόνη διαδικασία όπου ο κατηγορούμενος δεν περνά από δικαστήριο, δηλαδή δεν εμπλέκεται καθόλου η δικαστική εξουσία. Και μόνο η Βουλή μπορεί να ψηφίσει την παραπομπή του προέδρου σε δίκη στη Γερουσία, ο λαός δεν έχει δικαίωμα άμεσης ψηφοφορίας.

Τα άρθρα μομφής μπορούν να ενεργοποιηθούν από ένα μεμονωμένο μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων, μια κοινοβουλευτική επιτροπή, συλλογή υπογραφών (petition), ειδικό εισαγγελέα, ή τον ίδιο τον πρόεδρο.

. Από εκεί και πέρα ξεκινάει μια έρευνα, συνήθως από την δικαστική επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων, για να εξεταστεί αν υπάρχουν επαρκείς λόγοι μομφής. Διεξάγεται εκτενής έρευνα και συζήτηση στα πλαίσια της επιτροπής, καθώς πρέπει η πλειοψηφία της να συμφωνήσει προκειμένου να προχωρήσει το θέμα στη Βουλή.

Αν η πρόταση μομφής τεθεί σε ψηφοφορία στη Βουλή, πρέπει να επιτευχθεί μια απλή πλειοψηφία των παρόντων Αντιπροσώπων για να παραπεμφθεί ο πρόεδρος στη Γερουσία. Η Γερουσία έχει την αρμοδιότητα να δικάσει τον κατηγορούμενο. Εάν κρίνει τον αξιωματούχο ένοχο για τις κατηγορίες που του απαγγέλλθηκαν, αυτός χάνει το αξίωμα του.

Για να αποφασίσει αν θα καταδικάσει ή θα αθωώσει τον κατηγορούμενο, η Γερουσία μπορεί να τον καλέσει να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Παράλληλα, οι λεγόμενοι «διαχειριστές της Βουλής των Αντιπροσώπων» (House Managers) που έχουν επιλεγεί για να παρουσιάσουν το θέμα στη Γερουσία, καλούνται να γνωμοδοτήσουν υπέρ ή κατά του κατηγορούμενου.

Μόλις οι έρευνες ολοκληρωθούν, η Γερουσία συζητά την υπόθεση κεκλεισμένων των θυρών και ακολουθεί ψηφοφορία όπου είναι απαραίτητο να συμφωνήσουν τα δύο τρίτα των παρόντων γερουσιαστών για να καταδικαστεί ο κατηγορούμενος.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΥΒΕΡΝΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Σχετικά με το σύστημα Κυβερνώσης βουλής ,το οποίο λέγεται και συμβατικό,αξίζει να τονίσουμε πως είναι ένα σύστημα όπου η Βουλή απορροφά πλήρως την εκτελεστική εξουσία,με άλλα λόγια η εκτελεστική εξουσία είναι πλήρως υποταγμένη στην Βουλή .

Το σύστημα αυτό σήμερα συναντάται στην Ελβετία.Ιστορικά αξίζει να σημειωθεί πως στην Ελλάδα το συγκεκριμένο σύστημα διακυβέρνησης ίσχυε κατά τη διάρκεια της Εθνικής συνέλευσης του 1863,δηλαδή κατα την επαναστατική περίοδο,μετά την έξωση του Όθωνα και έως την ορκωμοσία του Βασιλιά Γεωργίου Α'.

Σχετικά με τα χαρακτηριστικά του ,θα λέγαμε πως είναι εμπνευσμένο απο τις ιδέες του Ρουσσώ και επιδιώκει την άκρατη Δημοκρατία.Διαφέρει εμφανώς απο τον Κοινοβουλευτισμό και το Προεδρικό σύστημα,και υιοθετεί ένα πυραμιδοειδές σχήμα.Ο λαός εκλέγει τους αντιπροσώπους του στη Βουλή τους οποίους ελέγχει με επιτακτική εντολή.Οι αντιπρόσωποι του λαού στη Βουλή με τη σειρά τους ,ορίζουν μια επιτροπή που απλά εκτελεί τις θελήσεις της Βουλής χωρίς ωστόσο να έχουν καμία ανεξαρτησία.Η επιτροπή αυτή αποτελείται απο απλούς ανθρώπους «εντολοδόχους» ,τις πιο πολλές φορές ανακλητούς,οι οποίοι ελέγχονται εύκολα και απο τη Βουλή και απο τον Λαό.Η επιτροπή αυτή περιορίζεται στο να εκτελεί τις θελήσεις της Βουλής,δεν μπορεί ούτε να διαλύσει την τελευταία ούτε να παραιτηθεί συλλογικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Στο κεφάλαιο αυτό και έχοντας αναλύσει κάθε δυνατή μορφή κυβερνητικού συστήματος θα εξετάσουμε το αν είναι δυνατή η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, βάσει των διατάξεων του Συντάγματος. Πριν όμως αυτό θεωρώ σκόπιμο να αναφέρουμε ποιές είναι οι συνηθισμένες διαδικασίες με τις οποίες εκλέγεται ο Αρχηγός του κράτους στον Δυτικό και Ευρωπαϊκό χώρο. Μπορούμε να διακρίνουμε 4 τρόπους ανάδειξης του Αρχηγού του Κράτους. Έναν όπου ο Αρχηγός εκλέγεται απευθείας από δύο βουλές, έναν που εκλέγεται από μία ή δύο Βουλές οι οποίες όμως είναι ενισχυμένες με ένα ειδικό σώμα εκλεκτόρων, έναν όπου εκλέγεται απευθείας από τον Λαό και έναν όπου εκλέγεται από μία Βουλή. Να τονίσουμε σε αυτό το σημείο πως η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη, όπου ο Αρχηγός του Κράτους αναδεικνύεται από μία μόνο Βουλή.

Παιρνώντας στο πρακτικό μέρος του κεφαλαίου και γνωρίζοντας πλέον τα χαρακτηριστικά του κάθε κυβερνητικού συστήματος, είμαστε σε θέση να απαντήσουμε στο αν είναι Συνταγματική ή όχι η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Έχοντας ως δεδομένο ότι το πολίτευμα της χώρας μας είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία (άρθρο 1 Σ), προσεγγίζουμε το άρθρο 110§1 Σ, το οποίο αναφέρει μεταξύ άλλων πως δεν υπόκεινται σε Αναθεώρηση διατάξεις που αλλοιώνουν τη βάση και τη μορφή του Πολιτεύματος. Επομένως διαπιστώνουμε πως μέσω της Αναθεώρησης δεν θα πρέπει να αλλοιωθεί η τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση, Αρχηγού του Κράτους, Βουλής και Κυβέρνησης. Επίσης δεν θα πρέπει να επηρεαστούν τα χαρακτηριστικά που αποτελούν βάσεις του Πολιτεύματος όπως η αρχή της Λαϊκής Κυριαρχίας (άρθρο 1), η Αντιπροσωπευτική Αρχή (άρθρο 51), η αρχή Διάκρισης των εξουσιών (άρθρο 26) κλπ. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αποτελούν βασικά γνωρίσματα του Πολιτεύματος μας και προστατεύονται πλήρως από το άρθρο 110 του Συντάγματος. Συνεπώς για την απάντηση στο ζήτημα που τίθεται θα πρέπει να συνυπολογιστούν όλες οι παραπάνω παράμετροι.

Βάσει θεωρίας και Συντάγματος, γνωρίζουμε πως κριτήριο διάκρισης των Πολιτευμάτων είναι ο βαθμός χωρισμού των εξουσιών και όχι ο τρόπος εκλογής του Προέδρου. Επομένως είναι λάθος να συνδέουμε την άμεση εκλογή του Προέδρου με αλλαγή της μορφής του Πολιτεύματος. Επίσης θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί πως η άμεση εκλογή του ΠτΔ, παραπέμπει στο Ημιπροεδρικό σύστημα. Το Ημιπροεδρικό σύστημα ωστόσο, δεν αλλοιώνει τη βάση και τη μορφή του Πολιτεύματος μας γιατί όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο είναι κατά βάση Κοινοβουλευτικό. Και λέμε κατά βάση γιατί διατηρεί την τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση. Οι μόνες διαφορές Κοινοβουλευτικού συστήματος με το Ημιπροεδρικό είναι ότι στο τελευταίο

έχουμε άμεση εκλογή Αρχηγού του Κράτους, και ότι υπάρχουν ορισμένες πράξεις που εξαιρούνται απο το θεσμό της υπουργικής προσυπογραφής.

Συνοψίζοντας και βάσει της μέχρι τώρα έρευνας, η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι απολύτως Συνταγματική για δύο λόγους. Αρχικά διότι ο τρόπος ανάδειξης του Προέδρου δεν αποτελεί κριτήριο διάκρισης των πολιτεύματων. Επίσης η άμεση εκλογή παραπέμπει στο Ημιπροεδρικό σύστημα, το οποίο δεν αλλοιώνει την τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση Αρχηγού του Κράτους, Βουλής και Κυβέρνησης. Εφόσον λοιπόν δεν αλλοιώνει τα παραπάνω χαρακτηριστικά σημαίνει πως δεν αντίκειται και στις διατάξεις του άρθρου 110 του Συντάγματος. Άρα είναι απόλυτα Συνταγματική, έγκυρη και επιτρεπτή. Να σημειωθεί στο σημείο αυτό πως στο κεφάλαιο αυτό εξετάζουμε μόνο το ζήτημα της αναθεώρησης της διαδικασίας εκλογής του ΠτΔ και όχι την αύξηση των αρμοδιοτήτων του²⁸.

²⁸ Ο Ευ. Βενιζέλος, Μαθήματα Συνταγματικού δικαίου, δέχεται πως : « παρόλο που η άμεση εκλογή ΠτΔ δέν οδηγεί σε αλλαγή αρμοδιοτήτων, μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο ερμηνείας των σχετικών συνταγματικών διατάξεων που τον αφορούν .»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Το κεφάλαιο αυτό ασχολείται με τις θετικές συνέπειες που θα είχε στην Ελληνική κοινωνία η δυνατότητα άμεσης εκλογής του Αρχηγού του κράτους. Έχοντας καταλήξει απο το προηγούμενο κιάλας κεφάλαιο στο συμπέρασμα πως βάσει Συντάγματος η άμεση εκλογή είναι επιτρεπτή, είναι ευκολότερο να εντοπίσουμε τα πλεονεκτήματα της δυνατότητας αυτής. Τα πλεονεκτήματα λοιπόν είναι τα παρακάτω:

Α) Διεύρυνση της Λαϊκής Κυριαρχίας, Λαός ο απόλυτος ρυθμιστής των πολιτικών εξελίξεων.

Η λαϊκή κυριαρχία όπως όλοι γνωρίζουμε ,αλλά και βάσει του άρθρου 1§2 Σ, αποτελεί θεμελιώδη βάση του Πολιτεύματος²⁹. Αυτό σημαίνει πως το Πολίτευμα στηρίζεται στη ενεργό συμμετοχή του Λαού στα κοινά. Μέχρι τώρα ξέραμε πως το εκλογικό σώμα έχει τέσσερις αρμοδιότητες ,α)ανάδειξη Βουλευτών,β)ανάδειξη Ευρωβουλευτών,γ)ανάδειξη εκπροσώπων στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ,δ)συμμετοχή στα δημοψηφίσματα. Με την άμεση εκλογή του Προέδρου το εκλογικό σώμα θα αποκτήσει ακόμα μία αρμοδιότητα, αυτή της ανάδειξης του Προέδρου της Δημοκρατίας. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε, ότι η Λαϊκή Κυριαρχία είναι μια θεμελιώδης αρχή του Δημοκρατικού Πολιτεύματος σύμφωνα με την οποία η εξουσία ενός κράτους και της κυβέρνησης έχει δημιουργηθεί και διατηρείται με τη συναίνεση του λαού , μέσω των εκλεγμένων εκπροσώπων , ο οποίος είναι η πηγή όλων των πολιτικών εξουσιών. Είναι στενά συνδεδεμένη με το κοινωνικό συμβόλαιο για το οποίο μίλησαν φιλόσοφοι όπως ο Τόμας Χόμπς, ο Τζον Λοκ, και ο Ζαν-Ζακ Ρουσσώ. Η λαϊκή κυριαρχία εκφράζει μια έννοια και δεν αντανάκλα κατ' ανάγκη ή περιγράφει μια πολιτική πραγματικότητα. Είναι συνήθως σε αντίθεση με την έννοια της κοινοβουλευτικής κυριαρχίας, και με την ατομική κυριαρχία. Οι πολίτες έχουν τον τελικό λόγο στις κυβερνητικές αποφάσεις και είναι οι βασικοί παράγοντες των πολιτικών εξελίξεων. Βάσει των ανωτέρω, είναι σαφές πως η δυνατότητα άμεσης εκλογής ΠτΔ θα ήταν μια διαδικασία που θα «ανάγκαζε» τους πολίτες να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα για έναν ακόμη λόγο, γεγονός που θα συνέβαλλε στη διεύρυνση της λαϊκής κυριαρχίας και στη προαγωγή του Δημοκρατικού αισθήματος. Ο λαός και το

²⁹ Βλ, Ιωάννη Τασόπουλο, η λαϊκή κυριαρχία και η πρόληψη της αμεροληψίας, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2014, : « η αναφορά του Συντάγματος στο άρθρο 52 «ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της Λαϊκής θέλησης ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας» συνεπάγεται τουλάχιστον τρία πράγματα: πρώτον, τη δυνατότητα (ελεύθερης και ανόθευτης) εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης. Δεύτερον, την ιδιότητα της θέλησης, ως λαϊκής, υπό την έννοια ότι πρόκειται για τη θέληση του λαού και τρίτον, ότι η θέληση αυτή, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, εξυπακούεται, καθότι αυτόνομη, ότι είναι δημοκρατική λαϊκή θέληση! »

εκλογικό σώμα θα γίνουν με τον τρόπο αυτό ο κύριοι παράγοντες των πολιτικών εξελίξεων και ρυθμιστές των πολιτειακών αλλαγών³⁰.

Β)Εδραίωση της Αβασίλευτης μορφής του Δημοκρατικού Πολιτεύματος

Η Αβασίλευτη μορφή του Δημοκρατικού Πολιτεύματος είναι μία «πρόσφατη» κατάκτηση μιας και η χώρα μας για πολλά χρόνια είχε Βασιλευόμενη Δημοκρατία και γενικότερα διεπόταν απο Βασιλικές μορφές εξουσίας.

Η Βασιλεία ως θεσμός εμφανίστηκε στη χώρα μας για πρώτη φορά το 1833.Αυτό δεν έγινε με απόφαση του Ελληνικού λαού,ούτε με απόφαση των εκπροσώπων του ,αλλά με τη *Συνθήκη του Λονδίνου το 1832*³¹.Η Συνθήκη αυτή υπογράφηκε απο τις τρεις προστάτιδες δυνάμεις,Μεγάλη Βρετανία,Γαλλία,Ρωσία και την Βαυαρία.Οι παραπάνω χώρες,αναγνώριζαν την ανεξαρτησία της Ελλάδας,με τη διευκρίνιση όμως πως το Πολίτευμα θα ήταν μοναρχικό.Αρχικά οι προστάτιδες δυνάμεις προσέφεραν τον Ελληνικό θρόνο στον πρίγκιπα Λεοπόλδο του Σαξωνικού Κοβούργου,μετέπειτα Βασιλιά του Βελγίου ,ο οποίος τον αρνήθηκε.Έπειτα ο θρόνος προτάθηκε στον πρίγκιπα Φρειδερίκο Όθωνα,ο οποίος δέχτηκε,και αποβιβάστηκε στο Ναύπλιο στις 6 Φεβρουαρίου 1833.

Η Βασιλεία,ως στοιχείο του Πολιτεύματος μας εμφανίστηκε το 1864 με τη καθιέρωση της Βασιλευόμενης Δημοκρατίας ,έπειτα απο την Οκτωβριανή Επανάσταση.Η Βασιλευόμενη Δημοκρατία εμφανίζεται στην Συνταγματική μας Ιστορία σε τρεις περιόδους,1864-1909,1911-1924 και 1952-1967.

Αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό πως στις 8 Δεκεμβρίου 1974 διεξήχθη στην Ελλάδα δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος μεταξύ Βασιλευόμενης και Αβασίλευτης Δημοκρατίας. Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος ήταν 69,2% υπέρ της Αβασίλευτης Δημοκρατίας.

Την 1η Ιουνίου 1973 η Χούντα των Συνταγματαρχών κατήργησε τη Βασιλεία στην Ελλάδα, μετά το Κίνημα του Ναυτικού εναντίον της, και εγκαθίδρυσε Προεδρική Δημοκρατία. Κανένα κόμμα δεν αναγνώρισε το δημοψήφισμα που ακολούθησε τον Ιούλιο του 1973 και δεσμεύτηκαν, μαζί με τον Βασιλιά

³⁰ Βλ.Γιάννη Δρόσου,Η νομική θέση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα,Εκδ,Αντ.Ν.Σάκκουλα.Αθήνα-Κομοτηνή,1982,σ.216: «Η θέληση του λαού μόνο τότε είναι κυρίαρχη,όταν ανεξάρτητα απο το περιεχόμενο της αλλά μέσω συνταγματικών θεσμών και διαδικασιών,μπορεί να μετατρέπεται σε πράξεις της κρατικής εξουσίας.Το περιεχόμενο της λαϊκής θέλησης δεν προσδιορίζεται θετικά ή αρνητικά,ούτε προκύπτει ,ούτε εξυπακούεται απο τις συνταγματικές διατάξεις:ο λαός,μπορεί να θέλει ο,τιδήποτε αρκεί να το θέλει'»,με παραπομπή στον Μάνεση.

³¹ Ο Ν.Αλιβιζάτος,Το Σύνταγμα και οι εχθροί του,τονίζει το εξής: «Όπως παρατηρεί ο John Petropoulos –ο διεισδυτικότερος μελετητής αυτής της περιόδου-το ότι ζητήματα τόσο σημαντικά για την τύχη του νεοσύστατου κράτους αποφασίζονταν ερήμην του Ελληνικού Λαού,δείχνει το μέγεθος της κηδεμονίας που οι προστάτιδες δυνάμεις ήταν αποφασισμένες να ασκήσουν στη χώρα.»

Κωνσταντίνο, στη διενέργεια νέου δημοψηφίσματος, όταν αποκατασταθεί η Δημοκρατία.

Μετά την πτώση της Χούντας τον Ιούλιο του 1974 η Κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή υιοθέτησε τη Συντακτική Πράξη της 1ης Αυγούστου 1974 και επανέφερε σε ισχύ το Σύνταγμα της 1^{ης} Ιανουαρίου 1952, χωρίς τις θεμελιώδεις διατάξεις, δηλαδή αυτές που αφορούσαν τη βάση και τη μορφή του πολιτεύματος ως Βασιλευόμενη Δημοκρατία. Η αναστολή των διατάξεων περί Αρχηγού Κράτους θα κρινόταν με δημοψήφισμα, που θα γινόταν εν καιρώ. Μέχρι το Δημοψήφισμα, Αρχηγός του Κράτους συνέχισε να είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του στρατιωτικού καθεστώτος, Στρατηγός Φαίδων Γκιζίκης. Στο δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974, η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, επέλεξε την Αβασίλευτη Δημοκρατία με ποσοστό 69%.

Η παραπάνω ιστορική αναδρομή στο θεσμό της Βασιλείας και στο γεγονός του δημοψηφίσματος του 1974 αποδεικνύει πως η «Προεδρευόμενη» μορφή του Πολιτεύματος μας είναι μια πολύ πρόσφατη κατάκτηση, η οποία μάλιστα αποτελεί και βούληση του Λαού. Ο θεσμός της Βασιλείας, συνόδευε για πολλά χρόνια την Ελληνική Δημοκρατία και το δημοψήφισμα του 1974 απέδειξε, πως ο Λαός ήταν αρνητικός στη συνέχιση της³². Η ανάγκη για μια σύγχρονη μορφή Δημοκρατίας, απαλλαγμένη από αιρετούς άρχοντες ήταν φανερή.

Συμπερασματικά λοιπόν, η εκλογή του αρχηγού του Κράτους απευθείας από το Λαό, σε περίπτωση άμεσης εκλογής του θα αποτελέσει, δικαίωση του Λαού, και πλήρη εκδημοκρατισμό των διαδικασιών ανάδειξης του Αρχηγού του Κράτους. Ενώ κάποτε ο λαός δεν είχε κανένα λόγο στην ανάδειξη του Αρχηγού του κράτους, πλέον θα είναι ο απόλυτος ρυθμιστής και το «απόλυτα» κυρίαρχο όργανο των πολιτικών και θεσμικών εξελίξεων.

Γ) Πολιτική νομιμοποίηση του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Νομιμοποίηση στην πολιτική καλείται η αποδοχή των πολιτικών αποτελεσμάτων και εξελίξεων από τον λαό, και διαφέρει από την έννοια της ίδιας έννοιας στη νομική επιστήμη³³. Η νομιμοποίηση ως έννοια στην πολιτική επιστήμη λοιπόν, συνεπάγεται με πολιτική ομαλότητα και λαϊκή κυριαρχία αφού η εκάστοτε εξέλιξη αποτελεί επιθυμία του Λαού, γεγονός που την καθιστά και αποδεκτή³⁴. Υπό τις παρούσες συνθήκες εκλογής του Προέδρου

³² Ο Ν. Αλιβιζάτος, το Σύνταγμα και οι εχθροί του, τονίζει το εξής: «Με το δημοψήφισμα του 1974, ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία των δημοψηφισμάτων της χώρας, που η κυβέρνηση δεν πήρε θέση υπέρ ή κατά κάποια άποψης. Γι' αυτό και το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος αυτού δεν αμφισβητήθηκε από κανέναν (κάτι που επίσης συνέβαινε πρώτη φορά). Έτσι σχεδόν 60 χρόνια αφότου τέθηκε το πολιτειακό ζήτημα με τον Εθνικό Διχασμό, ένα ζήτημα που είχε ταλανίσει τον ελληνικό λαό, λύθηκε οριστικά.»

³³ Βλ., Andrew Heywood, Εισαγωγή στην Πολιτική. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα 2014

³⁴ Alan Ball and Guy Peters, Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001.

της Δημοκρατίας ωστόσο, απουσιάζει η νομιμοποίηση του, μίας και ο λαός δεν ρωτάται σχεδόν ποτέ για τον υποψήφιο που προτείνει και υποστηρίζει η εκάστοτε κοινοβουλευτική ομάδα των κομμάτων. Η επιλογή του προσώπου που επιλέγει το κάθε κόμμα στηρίζεται καθαρά σε κομματικούς παράγοντες και σπάνια η γνώμη πολιτών λαμβάνεται υπόψιν. Με άλλα λόγια η επιλογή των προσώπων είναι καθαρά επιλογή των κομμάτων. Το γεγονός αυτό, όπως είναι λογικό, στερεί τη νομιμοποίηση από το εκλεγμένο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, παρά τη σπουδαιότητα και τη σημασία της θέσης του για το Πολίτευμα μας. Ίσως είναι και ένας λόγος για τον οποίο, ο θεσμός στη χώρα μας δεν κερδίζει το σεβασμό και την αναγνώριση από μεγάλο μέρος της Κοινωνίας. Θεωρώ πως η άμεση εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας απευθείας από το Λαό, θα έδινε στο πρόσωπο του Προέδρου την απαραίτητη νομιμοποίηση και αποδοχή, και θα ενίσχυε το δημοκρατικό πνεύμα του κάθε πολίτη³⁵.

Δ) Κατάργηση «Πρωθυπουργοκεντρικού» προτύπου διακυβέρνησης.

Ένα ακόμη πλεονέκτημα της άμεσης εκλογής ΠτΔ είναι και η κατάργηση του «Πρωθυπουργοκεντρικού» προτύπου διακυβέρνησης που επικρατεί στη χώρα μας κυρίως μετά την Αναθεώρηση του 1986³⁶, όπου όλες οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας πέρασαν στα χέρια της εκτελεστικής εξουσίας και της Κυβέρνησης³⁷. Θα μπορούσε κάποιος στο σημείο αυτό να πει πως η κατάργηση του παραπάνω προτύπου δεν θα επέλθει με άμεση εκλογή ΠτΔ, αλλά με αύξηση των αρμοδιοτήτων του³⁸. Η συγκεκριμένη άποψη είναι άξια διαλόγου, αλλά επειδή το θέμα της εργασίας είναι η άμεση εκλογή του ΠτΔ, θα εξετάσουμε το θέμα από τη σκοπιά του τρόπου εκλογής. Ακόμα λοιπόν και αν μια αναθεώρηση προβλεψει άμεση εκλογή, χωρίς αύξηση αρμοδιοτήτων θεωρώ πως το «πρωθυπουργοκεντρικό» μοντέλο διακυβέρνησης θα καταρρεύσει ή καλύτερα θα αρχίσει να καταρρέει. Αυτό θα συμβεί διότι η θέση του Αρχηγού του Κράτους θα περιβληθεί με κύρος, σπουδαιότητα και λαϊκή αποδοχή, χαρακτηριστικά που αρκούν για να τον καταστήσουν κύριο παράγοντα των πολιτικών εξελίξεων και όχι «παραπετόμενο» όπως συνηθίζει να είναι σήμερα. Οι αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας θα πρέπει να συνυπολογίζουν τη βούληση του ΠτΔ, και να λαμβάνονται έτσι ώστε να

³⁵ Κατά τον Ν. Παπαχρήστο, Η άμεση εκλογή ΠτΔ, «Η άμεση εκλογή εξοπλίζει τον (έστω χωρίς αυξημένες αρμοδιότητες) ΠτΔ με τυπική νομιμοποίηση αντίστοιχη (αν όχι ισοδύναμη) προς αυτήν της Κυβέρνησης και του Πρωθυπουργού-όργανα που αναδεικνύει η κοινοβουλευτική πλειοψηφία»

³⁶ Σύμφωνα με τον Ν. Κατσαρό «με όλη αυτή την Αναθεώρηση μεταβάλλεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε ένα πραγματικό διακοσμητικό πρόσωπο, χωρίς αρμοδιότητες»

³⁷ Κατά τον Αθ. Ξαρχά, η κατάργηση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου μετά το 1986, άφησε έκθετη τη μερίδα του Λαού που ανήκει στην Αντιπολίτευση και ανυπεράσπιστα στις εκάστοτε διαθέσεις της κάθε πλειοψηφίας.

³⁸ Ο Φίλιππος Σπυρόπουλος, τονίζει, ότι: « με την συνταγματική αναθεώρηση του 1986 επιχειρήθηκε η αποψίλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας από πρωτοβουλίες ή και από δυνατότητες επιλογής μεταξύ δύο ή και περισσότερων λύσεων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του.» (Σπυρόπουλος: 1990, σελ 12).

ανταποκρίνονται καλύτερα στη λαϊκή βούληση.Ο παντοδύναμος Πρωθυπουργός ,έστω και άτυπα ,θα έχει χρεός να σέβεται τη γνώμη του εκλεγμένου απο το Λαό ,Προέδρου της Δημοκρατίας.

Ε)Καλλιέργεια Δημοκρατικού αισθήματος-πιθανότητα μείωσης της Αποχής.

Το φαινόμενο της αποχής είναι κατα τη γνώμη μου μία απο τις μεγαλύτερες παθογένειες της Ελληνικής κοινωνίας σε πολιτικό επίπεδο.Τα ποσοστά της αγγίζουν το 50% στο σύνολο το ψηφοφόρων,και ξεπερνάει το 65% στη νέα γενιά.Αυτό πρακτικά σημαίνει πως τα εκλογικά αποτελέσματα παρόλο που αφορούν όλη την κοινωνία λαμβάνονται σχεδόν απο τους μισούς.Οι αιτίες πολλές,με κυριότερες τη γενικότερη πολιτική απαξία ,την κοινωνική και οικονομική κρίση.Ωστόσο μια ενδεχόμενη άμεση εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας,θεωρώ θα καλλιεργούσε το δημοκρατικό αίσθημα και θα έκανε τους πολίτες να νοιώσουν πιο ενεργοί πολιτικά,και να αντιληφθούν το κύρος και τη σπουδαιότητα του δικαιώματος της ψήφου που κατέχουν.Η εκλογή Προέδρου απευθείας απο το Λαό,θα σηματοδοτούσε τη διεύρυνση αλλά και την επικράτηση της λαϊκής κυριαρχίας.Το γεγονός αυτό θεωρώ θα ευαισθητοποιούσε μεγάλο μέρος του πληθυσμού που επιλέγει την αποχή ,και θα τους έκανε να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα της ψήφου αλλά και τη σπουδαιότητα που έχει η διαδικασία της συμμετοχής σε ένα Δημοκρατικό πολίτευμα.Θα ήταν μια μεγάλη ευκαιρία να αντιληφθεί ο κάθε πολίτης ξεχωριστά ,την αξία του ως μονάδα σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα,τη σημασία της συμμετοχής και τη σπουδαιότητα του ατόμου ως έλλογου υποκειμένου για τον καθορισμό των πολιτικών εξελίξεων.Ως συνέπεια των παραπάνω,θα είχαμε εντονότερη συμμετοχή στις εκλογές γεγονός το οποίο κατά τη γνώμη μου θα μείωνε σημαντικά τα ποσοστά αποχής.

ΣΤ)Θα παύσει να χρησιμοποιείται η διαδικασία εκλογής ΠτΔ,ως λόγος διάλυσης της Βουλής.

Βάσει των Συνταγματικών διατάξεων που ισχύουν σήμερα,και συγκεκριμένα βάσει του άρθρου 32§4 σε περίπτωση που κατά τη διαδικασία εκλογής Προέδρου δεν έχουμε τη απαραίτητη πλειοψηφία μετά και την τρίτη ψηφοφορία η Βουλή διαλύεται και διεξάγονται εκλογές³⁹.Αυτή η νομοθετική

³⁹ Βλ,Νίκος Παπαχρήστος,η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, «το γεγονός ότι η διάλυση της Βουλής,μπορεί πρακτικά να προκληθεί για λόγο(και με σκοπό) άσχετο προς αυτό της διάταξης που την προβλέπει, θέτει απο μόνο του εντός νοηματικού πεδίου της διάταξης(επομένως δεν νομιμοποιεί)την εργαλειακή χρήση της συγκεκριμένης διαδικασίας,η οποία επιτρέπεται πρακτικά,δηλαδή είναι πιθανό να συμβεί.»

πρόβλεψη καθιστά τη διάλυση της Βουλής ,ένα «όπλο» στα χέρια των κομμάτων,τα οποία μπορούν εύκολα να διαλύουν τη Βουλή ,για προκήρυξη νέων εκλογών⁴⁰ .Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι εκλογές του 2015 όπου πρώτο κόμμα αναδείχθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ.Οι συγκεκριμένες εκλογές δεν ήταν προγραμματισμένες ούτε χρονικά,ούτε απο το κυβερνών τότε κόμμα.Έγιναν επειδή δεν ολοκληρώθηκε η διαδικασία ανάδειξης ΠτΔ μετά το πέρας της τρίτης ψηφοφορίας.Θεωρώ πως η διάλυση της Βουλής θα πρέπει να επιτρέπεται σε ελάχιστες και εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις,και να μην χρησιμοποιείται απο κομματικά και μικροπολιτικά συμφέροντα.Ας μην ξεχνάμε πως οι συνεχόμενες εκλογές,είναι γεγονός που προκαλεί πολιτική αστάθεια και κοινωνικό αναβρασμό και μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει για το κοινωνικό σύνολο.Η άμεση εκλογή του ΠτΔ ,θα στερούσε απο τα κόμματα τη δυνατότητα διάλυσης της Βουλής,σε περίπτωση αδυναμίας εκλογής ΠτΔ ,γεγονός που θα συνέβαλλε στη διατήρηση της πολιτικής ομαλότητας και δεν θα απαξίωνε την εκλογή ΠτΔ η οποία υπό τις παρούσες συνθήκες εξαρτάται απο τα εκάστοτε κομματικά συμφέροντα.

Η)Ενίσχυση πολυφωνίας και πλουραλισμού

Βασικά και αναγκαία χαρακτηριστικά μιάς υγιούς Δημοκρατίας είναι η πολυφωνία και ο πλουραλισμός.Είναι δύο έννοιες που μόνο θετικά μπορούν να επιδράσουν σε μία κοινωνία και που ποτέ δεν έβλαψαν κανέναν⁴¹.Η άμεση εκλογή ΠτΔ θα ενίσχυε σε κύρος και σπουδαιότητα το ρόλο του Προέδρου,και θα τον καθιστούσε κύριο παράγοντα πολιτικών εξελίξεων.Επίσης θα έδινε «φωνή» σε έναν ξεχασμένο ,υπο τις παρούσες συνθήκες Πρόεδρο,ο οποίος όντας και εκλεγμένος απο τον Λαό θα είχε μεγαλύτερη ευθύνη απέναντι του και θεωρώ πως οι τοποθετήσεις του θα ήταν συχνότερες.Είναι σίγουρο,πως όταν για τα διάφορα ζητήματα ακούγονται περισσότερες απόψεις,ενισχύεται η πολυφωνία και ο πλουραλισμός,ο διάλογος είναι εντονότερος ,και οι λύσεις που λαμβάνονται ανταποκρίνονται καλύτερα στη λαϊκή επιθυμία και στη βούληση των πολιτών.Επίσης η ενίσχυση της πολυφωνίας και του πλουραλισμού πολλές φορές ευνοεί και τις μειοψηφίες ,οι οποίες πολλές φορές νιώθουν πως δεν υπερασπίζονται απο κανέναν.Ο σεβασμός της μειοψηφίας,και της διαφορετικότητας που χαρακτηρίζει μια κοινωνία,είναι βασικές υποχρεώσεις κάθε Δημοκρατικής κοινωνίας και μια ενδεχόμενη ενίσχυση του πλουραλισμού,θα είχε θετικά αποτελέσματα προς αυτή την κατεύθυνση.

⁴⁰ Όπως αναφέρει ο Γ.Ράλλης σε άρθρο του ενόψει της προεδρικής εκλογής του 2000, «η διάλυση της Βουλής τέθηκε στο άρθρο 32,ως έμμεση απειλή,προκειμένου να επιτυγχάνεται η ευρύτερη δυνατή συμφωνία για το πρόσωπο του ΠτΔ».

⁴¹ Βλ,Ιωάννη Τασόπουλο,Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόκληση της αμεροληψίας,εκδόσεις Κριτική,Αθήνα 2014.: «Ο πλουραλισμός αφορά τη διεύρυνση του πνευματικού ορίζοντα του ανθρώπου,ο οποίος καλείται να εξοικειωθεί με την ετερότητα των αντιλήψεων και τη διαφορά των απόψεων που συνυπάρχουν μέσα στον κόσμο...Ζητούμενο είναι η πολιτική σύγκρουση να είναι ειρηνική,να κινηθεί στο επίπεδο των ιδεών και να μην εκφυλισθεί σε ωμή βία,καταναγκασμό και πόλεμο.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

Σκοπός του κεφαλαίου, είναι να αναδείξει τις αρνητικές συνέπειες που θα είχε σε νομικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο, η δυνατότητα άμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Έτσι λοιπόν τα επιχειρήματα κατά της άμεσης εκλογής είναι τα ακόλουθα:

Α) Αλλοίωση της αρχής της Αντιπροσώπευσης.

Στα Δημοκρατικά Πολτεύματα, όπου κυρίαρχο όργανο είναι ο λαός, η εξουσία ασκείται με τρεις τρόπους. Είτε την ασκεί ο ίδιος ο λαός, οπότε η Δημοκρατία είναι άμεση, είτε την ασκεί ο λαός με τη βοήθεια ενός σώματος εκλεγμένων από το λαό αντιπροσώπων, οπότε η Δημοκρατία είναι αντιπροσωπευτική, είτε λαός και αντιπρόσωποι την ασκούν από κοινού, και η Δημοκρατία ονομάζεται Ημιαντιπροσωπευτική. Οι σύγχρονες μορφές Δημοκρατίας είναι κυρίως Αντιπροσωπευτικές⁴². Επίσης σκόπιμο είναι να αναφερθεί πως το αντιπροσωπευτικό σύστημα διαμορφώθηκε στην Αγγλία. Η αρχή της αντιπροσώπευσης, μαζί με την αρχή προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και την αρχή του χωρισμού των εξουσιών αποτελούν τις τρεις οργανωτικές βάσεις του Δημοκρατικού Πολιτεύματος. Αφορά τη συγκρότηση και ανάδειξη των άμεσων οργάνων του Κράτους που έχουν και ασκούν την ανώτατη εξουσία. Σαν ορισμό της έννοιας θα λέγαμε πως ονομάζεται «*το σύστημα στο οποίο, τους ανώτερους κανόνες δικαίου τους θέτει μια εκλεγμένη συνέλευση αντιπροσώπων του εν στενή έννοια λαού*».

Οι πρυποθέσεις γνησιότητας του αντιπροσωπευτικού συστήματος είναι πέντε:

- 1) Το σύνολο των ενεργών πολιτών πρέπει να αναδεικνύει *μία συνέλευση* η οποία θα αποτελεί πολιτική μικρογραφία του.
- 2) Η συνέλευση αυτή πρέπει να αναδεικνύεται *με εκλογή*, η οποία επαναλαμβάνεται ανα τακτά χρονικά διαστήματα.
- 3) Η εκλογή πρέπει να έχει *πολιτικό χαρακτήρα*. Οι εκλογείς δεν καθορίζουν τι περιεχόμενο θα έχει η εκάστοτε δήλωση βούλησης των αντιπροσώπων.
- 4) Το αντιπροσωπευτικό σύστημα πρέπει να λειτουργεί *δημόσια*. Η δημοσιότητα εξασφαλίζει τον πολιτικό έλεγχο του λαού, στις δραστηριότητες των αντιπροσώπων του.

⁴² Σύμφωνα με τον Αντώνη Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού δικαίου, «η σύγχρονη Δημοκρατία είναι αντιπροσωπευτική. Πάντως το αντιπροσωπευτικό σύστημα, διαμορφώθηκε ως οργανωτική βάση του πολιτεύματος πολύ πριν αυτό γίνει δημοκρατικό με την καθολικότητα της ψήφου »

5)Το αντιπροσωπευτικό σύστημα πρέπει να έχει *αποφασιστική αρμοδιότητα*,δηλαδή αρμοδιότητα να παράγει κανόνες δικαίου.

Σύμφωνα με τα πέντε βασικά χαρακτηριστικά που οφείλει να έχει ένα αντιπροσωπευτικό σύστημα για να είναι γνήσιο,και αναφέρομαι στην ανάδειξη συνέλευσης,στην εκλογή,στον πολιτικό χαρακτήρα της εκλογής,στη δημοσιότητα και στην αποφασιστική αρμοδιότητα, διαπιστώνουμε πως σε περίπτωση άμεσης εκλογής του ΠτΔ βασικές αρμοδιότητες της συνέλευσης θα αποστερούνταν και θα πέρναγαν απευθείας στον λαό. Κάτι τέτοιο θα αλλοίωνε τη γνησιότητα του και θα εμφάνιζε κάποια χαρακτηριστικά που αρμόζουν στα συστήματα άμεσης Δημοκρατίας. Η συγκεκριμένη παράμετρος αποτελεί μία αρνητική συνέπεια ως προς τη γνησιότητα της αρχής της αντιπροσώπευσης.Το αρνητικό αυτό χαρακτηριστικό ωστόσο,δεν ακυρώνει τη δυνατότητα αναθεώρησης βάσει του άρθρου 110§1,μιάς και η τριγωνική κοινοβουλευτική σχέση παραμένει ανεπηρέαστη.

Β)Ιδεολογικές-Κομματικές τριβές των κομμάτων.

Σε κομματικό επίπεδο διακρίνουμε μία διστακτικότητα των κομμάτων ,στην πιθανότητα άμεσης εκλογής ΠτΔ.Αυτό συμβαίνει επειδή τα κόμματα της «δεξιάς» φοβούνται μια ενδεχόμενη ανάδειξη ενός αριστερού Προέδρου,ενώ τα κόμματα της «αριστεράς »με τη σειρά τους φοβούνται την ανάδειξη ενός δεξιού Προέδρου.Αυτό αποδεικνύει πως κυρίως προεκλογικά θα γίνονται προσπάθειες απο τα μεγάλα κυρίως κόμματα ,ο υποψήφιος πρόεδρος να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ιδεολογικές του πεποιθήσεις.Η προσπάθεια ανάμειξης των κομμάτων στη διαδικασία εκλογής Προέδρου θεωρώ μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει.Αρχικά θα απαξιώσει το θεσμό,μιάς και μεγάλη μερίδα του λαού,θα τον θεωρήσει ως εκπρόσωπο συγκεκριμένου κόμματος,και όχι ρυθμιστή της πολιτικής και κοινωνικής ομαλότητας όπως οφείλει να είναι.Έπειτα,ενδεχόμενη ανάμειξη των κομμάτων πιθανόν θα ενίσχυε το φαινόμενο της αποχής ακόμη παραπάνω,γεγονός που με τη σειρά του θα απαξίωνε εξίσου το Θεσμό.Τέλος,θα δημιουργούνταν και λειτουργικά ζητήματα,μιάς και θεμελιώδης αρχή του Δημοκρατικού Πολιτεύματος που είναι ο χωρισμός των εξουσιών, στην περίπτωση αυτή λογικά θα παραβιαζόταν.

Γ) Προβλήματα στη λειτουργία του Κοινοβουλευτικού συστήματος.

Στο κλασικό Κοινοβουλευτικό σύστημα, για το οποίο μιλήσαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, η δикέφαλη εκτελεστική εξουσία εξαρτάται από τη Βουλή. Ο Πρόεδρος από τους Βουλευτές, μέσω της διαδικασίας της εκλογής, και η Κυβέρνηση μέσω της διαδικασίας της ψήφου εμπιστοσύνης. Αντιθέτως, το Προεδρικό σύστημα χαρακτηρίζεται από το μονοπρόσωπο και αιρετό του Προέδρου, ο οποίος δεν εξαρτάται από τη Βουλή αλλά από την άμεση ψήφο του λαού, από την οποία και αναδεικνύεται. Η άμεση εκλογή του Προέδρου επομένως, θα φέρει ένα στοιχείο του Προεδρικού συστήματος στο Κοινοβουλευτικό, μίας και ο ΠτΔ δεν θα εξαρτάται από τη Βουλή, αλλά από την άμεση ψήφο του λαού. Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, θα είναι η αναδιανομή της πολιτικής εξουσίας ανάμεσα σε Βουλή και ΠτΔ, αφού και οι δύο θα αντλούν την εξουσία απευθείας από το λαό. Η αναδιανομή αυτή θα κάνει επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης νέων τεχνικών και μεθόδων εξισορρόπησης των σχέσεων μεταξύ Βουλής, Κυβέρνησης και Προέδρου της Δημοκρατίας. Αυτή η νέα μορφή Κοινοβουλευτισμού που θα δημιουργηθεί, θα είναι δημοκρατικότερη μίας και θα διευρύνει τη λαϊκή κυριαρχία, αλλά θα ελοχεύει πολλούς κινδύνους για την εξισορρόπηση των σχέσεων των τριών κυριάρχων θεσμικών οργάνων που συγκροτούν την τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση⁴³. Μία νέα μορφή θεσμικών αντιβάρων, όπως ισχύει στην Αμερική (checks and balances) θα είναι απολύτως απαραίτητη για την αντιμετώπιση λειτουργικών και διαδικαστικών προβλημάτων⁴⁴.

Δ) Πολιτικές τριβές ανάμεσα σε Κυβέρνηση και ΠτΔ.

Με το «Πρωθυπουργοκεντρικό» πρότυπο Κοινοβουλευτισμού, το οποίο χαρακτηρίζει την πολιτική ζωή της χώρας η πιθανότητα τριβών είναι περιορισμένη μίας και ο Πρωθυπουργός είναι ελεύθερος να κάνει ότι

⁴³ Σύμφωνα με τον Ευ. Βενιζέλο, μαθήματα συνταγματικού δικαίου, «Και μόνο η αλλαγή τρόπου εκλογής του ΠτΔ, χωρίς να αλλάξει κάποια τυπική αρμοδιότητα του, αρκεί για να αλλοιώσει τις νομιμοποιητικές βάσεις των οργάνων και να προσδώσει, όχι σε τυπικές αρμοδιότητες, αλλά στο πολιτικό λόγο του Προέδρου παρεμβατικές διαστάσεις, οι οποίες θα είναι ζημιολογικές για την ομαλή λειτουργία του Πολιτεύματος.»

⁴⁴ Ο Φίλιππος Σπυρόπουλος τονίζει: «εν αντιθέσει με όσα επέφερε η αναθεώρηση του Συντάγματος του 1986, επισημαίνει ότι το δημοκρατικό πολίτευμα δεν πρέπει να καθιερώνει την κυριαρχία ενός και μόνο οργάνου, αλλά οφείλει να δημιουργεί ένα σύστημα ελέγχων, ανασχέσεων και ισορροπιών μεταξύ των κρατικών οργάνων και των κρατικών λειτουργιών». (Σπυρόπουλος; 1990, σελ 19)

θέλει, χωρίς να παρεμβάλλεται κανείς στο έργο του. Ωστόσο σε περίπτωση άμεσης εκλογής του Αρχηγού του κράτους, θα δημιουργηθεί ένας δεύτερος πόλος εξουσίας, η σπουδαιότητα του οποίου θα οφείλεται, στη εμπιστοσύνη που θα του παρέχει ο λαός. Η εκλογή του Προέδρου, μέσω της άμεσης ψήφου του Λαού, θα τον καταστήσει βασικό παράγοντα των πολιτικών εξελίξεων, όπου ακόμα και αν οι αρμοδιότητες του είναι περιορισμένες βάσει Συντάγματος, η γνώμη του θα πρέπει να συνυπολογίζεται και να γίνεται σεβαστή, αφού θα αποτελεί «εμμέσως» και βούληση του Λαού. Μην ξεχνάμε πως ο Ελληνικός Λαός, είναι ιδιαίτερα ευάλωτος σε περιπτώσεις πολιτικών διαφορών. Το παράδειγμα του Εθνικού Διχασμού, είναι ιστορικά πολύ «πρόσφατο» και θα πρέπει να λειτουργεί ως παράδειγμα, σε οποιαδήποτε προσπάθεια ενίσχυσης του ρόλου του Προέδρου. Η άμεση εκλογή του ΠτΔ, είναι σχεδόν σίγουρο πως θα προκαλέσει αρκετές συγκρούσεις Προέδρου και Κυβέρνησης, οι οποίες ωστόσο δεν μπορώ να γνωρίζω τι έκταση θα πάρουν σε κοινωνικό επίπεδο. Το μόνο σίγουρο είναι, πως το Ελληνικό παρελθόν δεν είναι τόσο ενθαρρυντικό σε παρόμοιες καταστάσεις, και πως πριν από τέτοιες κινήσεις πρέπει να συνυπολογιστούν πολλοί παράγοντες, πλὴν του πολιτικού, για να διαπιστωθεί κατά πόσο μία αλλαγή που θα ενίσχυε το ρόλο του Αρχηγού του Κράτους, θα βοηθούσε πραγματικά την Ελληνική κοινωνία, χωρίς την πρόκληση συγκρούσεων και τριβών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι σαφές πως το ζήτημα του ρόλου του Προέδρου της Δημοκρατίας στην Ελληνική Έννομη τάξη ,καθώς και η δυνατότητα άμεσης εκλογής του,είναι ερωτήματα που απασχολούν έντονα το χώρο του Συνταγματικού Δικαίου.Αλλαγές και τροποποιήσεις των παραπάνω διαδικασιών δεν θα επέφεραν αλλαγές μόνο σε νομικό επίπεδο αλλά κυρίως στο πολιτικό και κοινωνικό,γεγονός που καθιστά το συγκεκριμένο ζήτημα,ως εξαιρετικής σημασίας.Επίσης όπως είδαμε και στις ιστορικές παραπομπές της εργασίας,ο θεσμός του Αρχηγού του Κρατούς,είναι ένας θεσμός που απασχολεί έντονα την πολιτική και συνταγματική μας Ιστορία,μίας και στα περίπου 200 χρόνια του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους , έχει γνωρίσει τρομέρες αλλαγές.

Ο ρόλος του ΠτΔ σήμερα,θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι περισσότερο «συμβολικός» παρά ουσιαστικός.Ειδικότερα μετά την Αναθεώρηση του 1986,όπου η χώρα μας υιοθέτησε το «Πρωθυπουργοκεντρικό» πρότυπο διακυβέρνησης ο θεσμός έχει χάσει τη σπουδαιότητα του.Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ,ειδικά τα τελευταία χρόνια εξαιτίας την οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα,οι συζητήσεις σχετικά με τη δυνατότητα άμεσης εκλογής του ΠτΔ έχουν εντατικοποιηθεί.Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί πως αυτός ο συμβολικός ρόλος του ΠτΔ,αρμόζει καλύτερα στο Κοινοβουλευτικό Πολίτευμα που έχει η χώρα μας,το οποίο απαιτεί ο Αρχηγός του Κράτους να έχει ρυθμιστικό και όχι πολιτικό ρόλο.

Ως προς τη δυνατότητα άμεσης εκλογής του ΠτΔ,όπως έγινε σαφές και στην ανάλυση που έγινε προηγουμένως ,αυτή είναι απόλυτα επιτρεπτή και Συνταγματική.Αυτό συμβαίνει επειδή η άμεση εκλογή δεν αντιβαίνει στην διάταξεις του άρθρου 110Σ,μίας και δεν αλλοιώνεται η βάση και η μορφή του Πολιτεύματος.Απεναντίας,η δυνατότητα άμεσης εκλογής του Αρχηγού του Κράτους,παραπέμπει στο Ημιπροεδρικό σύστημα διακυβέρνησης,το οποίο είναι κατά βάση Κοινοβουλευτικό μίας και διατηρείται η Τριγωνική Κοινοβουλευτική σχέση,Βουλής,Κυβέρνησης και Αρχηγού του Κράτους.

Μιά τέτοια τροποποίηση,όπως είναι λογικό,θα επέφερε πολλές αλλαγές και θα εμφάνιζε τόσο πλεονεκτήματα ,οσο και μειονεκτήματα,τα οποία φαίνεται να είναι ωστόσο σημαντικότερα.Σχετικά με τα πλεονεκτήματα μίας τέτοιας ρύθμισης τα σπουδαιότερα είναι,η διεύρυνση της αρχής της Λαϊκής κυριαρχίας,η εδραίωση της Αβασίλευτης μορφής του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και η πολιτική νομιμοποίηση του θεσμού του Αρχηγού του Κράτους στη συνείδηση του Λαού.Επίσης η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας,θα επέφερε ως θετικές συνέπειες την κατάρρευση του «Πρωθυπουργοκεντρικού» πρότυπου διακυβέρνησης,το οποίο ισχύει στη χώρα μας απο το 1986 μέχρι και σήμερα και θα καλλιεργούσε το δημοκρατικό

πνεύμα του λαού ,γεγονός που θα συνέβαλλε στη μείωση της αποχής.Τέλος με μία τέτοια ρύθμιση ,θα ενίσχυε τον πλουραλισμό και την πολυφωνία,έννοιες που αποτελούν θεμελιώδεις αξίες σε ένα Δημοκρατικό Πολίτευμα.

Η άμεση εκλογή του Αρχηγού του κράτους ωστόσο έχει και την αρνητική της πλευρά,η οποία φαίνεται να υπερισχύει.Πιο συγκεκριμένα,η απευθείας απο το λαό εκλογή θα αλλοίωνε την αρχή της αντιπροσώπευσης ,αφού το αντιπροσωπευτικό όργανο που είναι η βουλή θα έχανε μία απο τις βασικές της αρμοδιότητες.Επίσης θα υπήρχε μεγάλος κίνδυνος κομματικών τριβών,ειδικά στο προεκλογικό στάδιο της διαδικασίας εκλογής.Πιθανόν,τον προεκλογικό αγώνα των υποψήφιων Προέδρων,να χρηματοδότησαν τα κόμματα,σε μία προσπάθεια ελέγχου του επερχόμενου αρχηγού του Κράτους. Ακόμη,υπάρχει μεγάλος κίνδυνος μιά τέτοια αλλαγή να προκαλούσε πολιτικές τριβές μεταξύ Προέδρου και Κυβέρνησης.Βέβαια μία τέτοια εκδοχή δεν είναι καθόλου θεμιτή ,κυρίως εξαιτίας του θλιβερού πολιτικού παρελθόντός της χώρας την περίοδο του Εθνικού Διχασμού.Γενικότερα πιστεύω πως η δυνατότητα άμεσης εκλογής του ΠτΔ,θα δημιουργούσε περισσότερα αρνητικά παρά θετικά.Ας μην ξεχνάμε πως στα Κοινοβουλευτικά Πολιτεύματα ,ο Αρχηγός του Κράτους,οφείλει να είναι υπερκομματικός και υπερπολιτικός ρυθμιστής του Πολιτεύματος.Αυτό δεν συνάγεται μόνο ερμηνευτικά αλλά και απο τη διάταξη του άρθρου 30Σ.Ο ίδιος ο νομοθέτης επιλέγει να του προσδώσει αυτόν τον ρυθμιστικό ρόλο ,προφανώς για να κάνει σαφές πως ο θεσμός του Αρχηγού του Κράτους,οφείλει να είναι ενωτικός και όχι διχαστικός.Σίγουρα τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι σημαντικά,αλλά η διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης και η αποφυγή πολιτικών και κομματικών συγκρούσεων είναι συνιστώσες που πρέπει να εκτιμήθουν πριν κάθε άλλο θετικό ή αρνητικό.Το μόνο σίγουρο είναι ,πως οποιαδήποτε κίνηση γίνει προς αυτή τη κατεύθυνση ,οφείλει να γίνει με μεγάλη προσοχή ώστε ο Αρχηγός του Κράτους να μην απωλέσει τον ρυθμιστικό και ενωτικό του ρόλο,που αποτελεί βασικό γνώρισμα των Κοινοβουλευτικών Πολιτευμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Φίλιππος Σπυρόπουλος, Συνταγματικό Δίκαιο. Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2006.
2. Αντώνης Παντελής, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 2007.
3. Νίκος Αλιβιζάτος, το Σύνταγμα και οι εχθροί του στην Νεοελληνική Ιστορία 1800-2010. Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2016.
4. Ιωάννης Τασόπουλος, Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόληψη της Αμεροληψίας. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2014.
5. Richard Clog , Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας. Αθήνα 1884.
6. Alan Ball and Guy Peters, Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001.
7. Νικόλαος Ζέρβας, Πρωθυπουργοκεντρισμός. Εκδόσεις Μπατσιούλα, Αθήνα 2014.
8. Andrew Heywood, Εισαγωγή στην Πολιτική. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα 2014
9. Γιάννης Δρόσος, Η νομική θέση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα, Εκδόσεις, Αντ. Ν. Σάκκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή, 1982
10. Νίκος Παπαχρήστος, Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, εκδόσεις Αντώνη Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2010.
11. Ευάγγελος Βενιζέλος, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008.
12. Αρ. Μάνεσης, Η συνταγματική αναθεώρηση του 1986, εκδ Παρατηρητής 1986.
13. Αντ. Μανιτάκης, Συνταγματική οργάνωση του Κράτους, εκδ Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2009.
14. Κ. Μαυριάς, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ Σάκκουλα, 2002.
15. Δ. Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ Αντ Σάκκουλα , 1993(B)